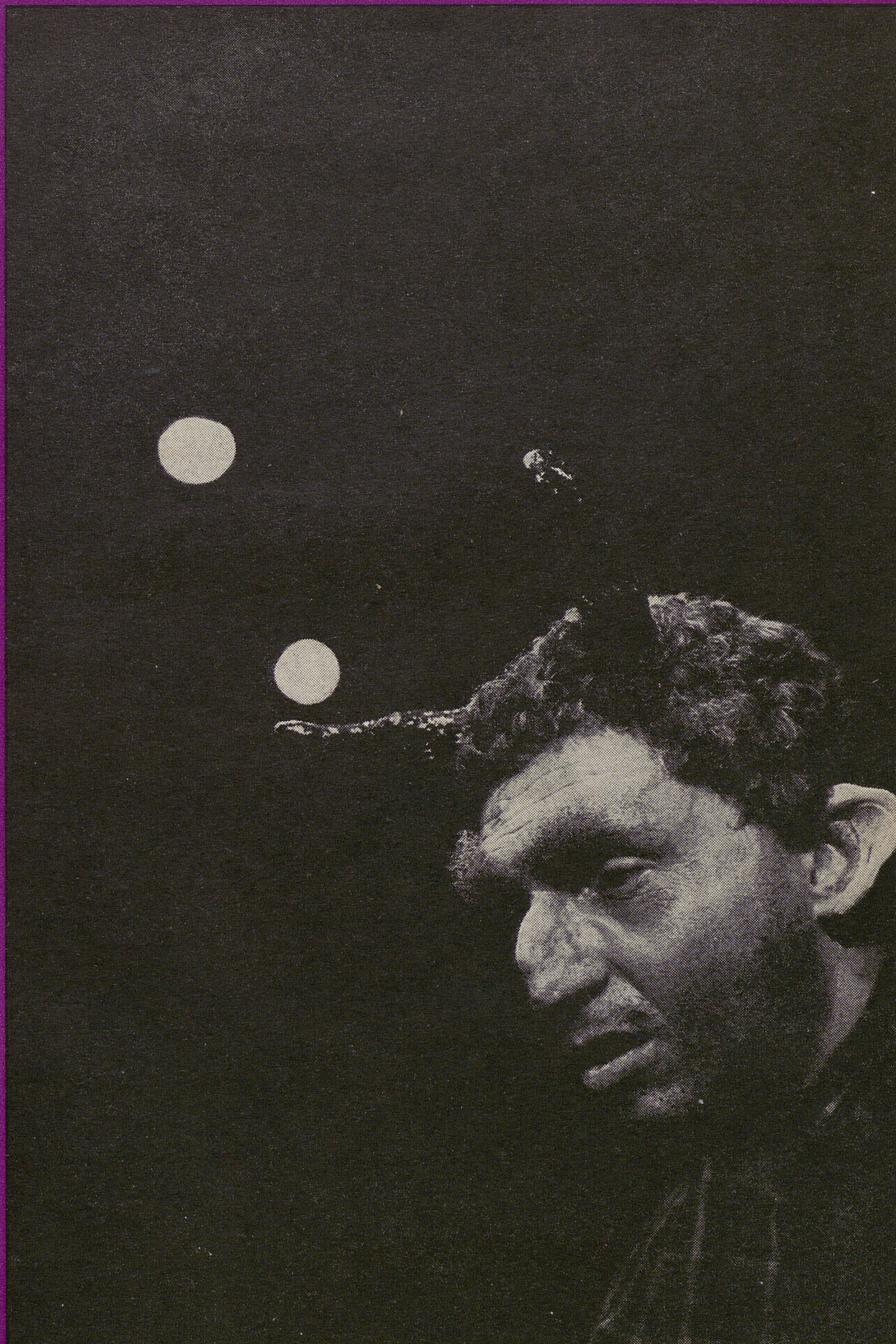

divadlo

12

OCHOTNICKÉ

ROČNÍK
VI.
1960

Z pásma poezie Vojna litoměřického souboru Východ

Dr. Svíták a Vincko (J. Bellovič a L. Kunst)
v Karvašově Návratu do života. Inscenace
ČK Makyty z Púchova

JUBILEJNÍ XXX. JIRÁSKŮV HRONOV

OCHOTNICKÉ
VTEŘINY

D. Daněk: Pohled do očí (soubor DO Mělník)
Snímky K. Minc

Nechte si chutnat — kabaretní menu pražského Aragonu

MÁ DÁTI-DAL

Bude to pomalu rok, co jsem sedal k psacímu stroji, abych napsal úvodní článek do nového ročníku Ochootnického divadla. Dal jsem mu název „Do jubilejního roku“. Jako by to bylo dnes pamatuji, jakou jsem přitom měl náladu. Jakousi důstojnou vědomím jubilea patnácti let osvobozené republiky, tajemnou očekáváním změn, plynoucích z územní reorganizace. Náladu plnou odpovědnosti z příprav voleb, konference KSČ, náladu plnou trémy, zda dokážeme v našem ochotnickém divadelnictví jít shodně s rytmem doby, tedy přidat v tempu vývoje, nebát se změn. Pamatuji, že jsem si tehdy myslel, kdovíjak jsem odvážný, kdovíjak velký jsem optimista. Napadalo mě, že asi neznám míru a říkal jsem si po každém odstavci známou frázi o velkém krajíci.

A dnes tedy mám v úvodním článku k poslednímu číslu ročníku napsat, jak se nám to všechno povedlo. Srovnat, jak by asi dopadla bilance nad dvěma stránkami, nadepsanými „má dáti“, „dal“.

Skutečnost, fakta, rušný jubilejní rok 'dal za vyučenou všem nedůvěřivcům a věčným skuhralům. Pouchl nás, že bez fantazie a víry nelze vkročit do nové epochy života. O čem jsme snili, stalo se skutečností. Žijeme v socialistické republice. Co se zdálo fantazií, uskutečnilo se. Mějme tedy společný pocit hrlosti, že jsme dokázali jubilejní rok republiky naplnit takovou řadou výrazných činů.

Když jsme před dvěma lety uvažovali o tom, můžeme-li si již dovolit vytyčit pro svou práci heslo „Za socialistické ochotnické divadlo“, zdálo se, že jsme příliš odvážní. A dnes? Už jen zamýšlení nad dramaturgií souborů, když v ní stále více převažují hodnoty nad pahodnotami, když o prokletí ochotnických souborů — o braku není málem už ani slechu, když dolní hranice úrovně se přenesla z oblasti titulů živnostnické obživy Piskořů apod. do oblasti nepovedených pokusů o „lidovou“ hru ze současnosti — už to dokazuje, že o úrovni dramaturgie můžeme mluvit z docela jiných pozic. Šlo nám v minulých letech o to, dát ochotnické práci současný socialistický výchovný smysl, oprostít ji od vlivů buržoazní ideologie. Dá se říci, že to se nám zhruba povedlo. Stojíme však před úkolem novým, abychom při posilování této společenské funkce ochotnického divadla stále více myslili na to, aby prostředky, kterými pracujeme, byly umělecké a ne diletantské, aby se ze současnosti, které se v této sezóně otevřely naplno dveře našich zkoušen, nestalo zaklínadlo a abychom dovedli přemýšlivě zvážít, co výchově člověka v této chvíli pomůže nejvíce. Jestliže nejhranějšími hrami ochotnických souborů se stávají Karvašova Půlnoční mše nebo Blažkův Příliš štědrý večer a nejsou jimi už ani Babička je formát ani Moje teta, tvoje teta, je to svědectví, že se tu něco děje. Že soubory víc než jindy začínají myslet na kvalitu.

Zdá se, že se nám už tato cesta daří u vyspělých souborů. Myslím, že letošní Jiráskův Hronov byl toho dobrým svědectvím. Že se na něm totiž podařilo ukázat vysokou úroveň ochotnického divadla v ČSSR i to, jak je pevně spjata se současnými problémy výstavby socialismu v naší zemi, že je současně potěchou i školou pracujících. To jsme chtěli jubilejním Hronovem dokázat a myslím si, že jsme to dokázali. Zašli jsme až tak daleko, že se ukázalo, jak je třeba hlouběji přemýšlet o tom, abychom pro samé zdůrazňování současnosti nezapomněli, že dobře vybraná a současně inscenovaná hra klasického odkazu musí být pro výchovu člověka socialismu jednou ze základních výzbrojí.

Ale jsou tu i další oblasti, které se nám v jubilejním roce otevřely. Vrcholila celostátní soutěž vesnických divadelních souborů, první svého druhu, spíš příležitost hlouběji se zamyslet, co by se mělo nebo co se musí stát v oblasti péče o vesnické divadelní soubory, než přehlídka nějakých velkých uměleckých činů. Anebo Šrámkův Písek — další důkaz potřeby péče o dětské a mládežnické soubory. Šešli jsme se letos také k sněmování ochotnictva na celostátním aktivu, který se stal nástupním můstkem diskusí o připravovaném dokumentu o lidové umělecké tvořivosti i příležitostí shrnout si úkoly, které nás čekají v příštím období.

A při péči o soubory jsme pokročili hned o skok v souvislosti s novou územní organizací. Sice jsme se dostatečně vylekali z přemíry úkolů v letošních jarních a letních měsících, ale situace podzimu, kdy většina nově ustavených okresních poradních sborů se už dala do práce s novou, větší samostatnou iniciativou, je dokladem, že provedená opatření byla správná. Den ode dne se prohlubuje pracovní charakter našich poradních sborů a tím roste i důvěra ochotnických pracovníků k tomuto systému péče. Kolik jen je různých forem školení, které na letošní sezónu připravuje většina osvětových domů, často ve spolupráci se Společností pro šíření politických a vědeckých znalostí! Kolik vyhlášených soutěží, většinou zaměřených ke 40. výročí založení KSČ! A mezi tím vším se nám rodí lidové školy umění se svými divadelními odděleními a podstatně se mění pohled profesionálních umělců na ochotnické divadlo. Ukázalo se přesvědčivě, že ani v ochotnickém divadelnictví nejsou věci neměnné, že ten, kdo se do řešení problémů pouští, pravidelně je také dříve nebo později vyřeší.

Těžko udělat na jedné straně časopisu souhrn a bilanci. Ale chcete-li — tvrdím, že za jubilejní rok se v ochotnickém divadelnictví stydět nemusíme. Byl to historický, bezpochyby rušný rok. Dokázal, jak velký kus cesty lze urazit v krátkém časovém rozmezí. Určil tempo. A na nás je — tempo udržet.

JIŘÍ VALENTA

Marián (J. Smíšitel) a Angela (V. Slezáková) z Karvašovy Půlnoční mše v inscenaci „Klicpery“, div. odb. Východočeských dřevařských závodů

Marián (L. Sochor) a Brecker (K. Bareš) z Karvašovy Půlnoční mše v inscenaci OB Železný Brod. Foto Sochor

Angela (B. Těhmíková) a Valentin (B. Landa) z téže inscenace.

ORBIS

1960

BRATISLAVA

PROVĚRKA SOUČASNÉHO DRAMATU

Letošní divadelní festival, který proběhl v Bratislavě ve dnech 8. až 18. října, byl na rozdíl od předešlých „karlovarských“ (festival D 34 v r. 1958 a festival Národního divadla 1959) monotematicky zaměřen a spojen s tvůrčí konferencí: Festival současného českého a slovenského dramatu.

Již sama myšlenka uspořádat takový festival v jubilejním roce ČSSR byla záslužná: řada přehlídek, dokumentujících úspěšnou cestu naší společnosti, se tak rozrostla o důstojnou přehlídku výsledků naší dramatické tvorby. Dnešních, nejnovějších výsledků — jinak v divadelní tvorbě ani být nemůže; proto byly do pořadu festivalu pojaty i dvě hry, které se sotva zrodily: Karvašovo „Zmrtvýchvstání dědečka Kolomana“ v inscenaci Slovenského národního divadla, staré necelý měsíc, a Aške-nazyho „Host“, který přijel do Bratislavy tři dny po pražské premiéře v Ústředním divadle čs. armády. Senio-rem tu tedy byla Hrubínova „Srp- nová neděle“ v inscenaci Národního divadla (premiéra 1958), které uvedlo na festivalu i Topolovu hru „Jejich den“. Z pražských inscenací jsme v Bratislavě viděli ještě Blažkovu komedii „Příliš štědrý večer“ (Městská divadla pražská) a Kohoutovu „Třetí sestru“ (Realistické divadlo Zdeňka Nejedlého). Plzeňské Divadlo J. K. Tyla tu uvádělo Drdovy „Dalskabáty“, brněnské Divadlo J. Fučíka Pavlíčkův „Labyrint srdce“. Slovenské národní divadlo se festivalu zúčastnilo inscenací Daňkova „Pohledu do očí“ a zmíněnou již Karvašovou veselohrou; „Půlnoční mši“ se představilo nitran- ské Krajské divadlo. V pořadu festi- valu se objevily i dvě prvotiny: Ble- chova hra „Tisíc schodů“ v inscenaci Státního divadla Ostrava a Severova hra „Vlak nečeká“ v nastudování Státního divadla v Košicích.

Dvanáct festivalových představení

tak shrnulo nejvýznamnější úspěchy v podstatě poslední sezóny. Samozřejmě nutily tyto výsledky k poohlédnutí zpět, ke srovnávání, k hodnocení ve vývojových souvislostech. Charakteristické však je, že to byla za- stávka na pochodu, kde se nepropa- dalo lichému nadšení nad tím, čeho bylo dosaženo, ale naopak — dosaže- né se přísně hodnotilo vzhledem k dalším cílům, k vytvoření socialistického dramatu.

Proto hned po prvním představení (Daňkově „Pohledu do očí“ v insce- naci SND) přijalo plénum, ve kterém se sešli pracovníci divadel, kritici i autoři, vysoká kritéria hodnocení, jaká se v diskusi projevila; ke cti úvodních slov k diskusím i pléna je třeba říci, že vysoké normy se udržely a že se tak festival stal skutečnou prověrkou současného dramatu. Dis- kutovalo se věcně, ostře a nezálibně: šlo přece o velkou věc. Proto diskuse vyjasnily jednotlivá stanoviska a přinesly řadu podnětů. A již v první dis- kusí byly v podstatě formulovány zá- kladní problémy, společné i pro další hry.

Je to především otázka zobrazení člověka naší doby. Má naše současné drama skutečného aktivního hrdinu, který by na scéně nejen dospěl k ně- jakému poznání (jako třeba Otec v Blažkově „Příliš štědrém večeru“ nebo Olga v Daňkově „Pohledu do očí“), ale na základě poznání i jed- nal? Zdá se, že ještě ne, ač některé hry přinášejí cenné a slibné nápovědi (třeba Holuša v Blechově hře „Tisíc schodů“ nebo Stach v Pavlíčkově „La- byrintu srdce“). Tato otázka ovšem souvisí s otázkou polohy a vedení konfliktu hry. Je či není náhodou, že se v mnoha hrách ze současnosti se- tkáváme ne s prudkým dějovým proudem, ale s diskusí, didaktičností a principem moralizování? Jsou konflik- ty, do nichž lidé vstupují, na cestách vývoje společnosti v našich podmín- kách — řešitelné konflikty — dosta- tečnou, vskutku dramatickou látkou? A jakou formou je zobrazit?

Z těchto otázek vycházel i úvodní referát Jana Kopeckého na závěrečné

konferenci, který nadto shrnul pod- něty z jednotlivých diskusí a preci- zoval základní problémy, s nimiž se naše drama na další cestě musí vyro- vat. (Referát postupně publikovaly Divadelní noviny.)

Skutečnost, že k tak rozsáhlé a zá- sadní diskusi o otázkách současného dramatu došlo na základě konkré- tních představení, se projevila velmi blahodárně: diskuse dostala pevný zá- klad a odhalila se řada dalších záva- žných problémů. Znovu se potvrdila nutnost úzkého sepětí dramatika s di- vadelním kolektivem (nejprůkazněji u inscenací Národního divadla — Hrubína a Topola), sepětí směřující nejen k tomu, aby autor ovládl speci- fiku divadelních uměleckých pro- středků, ale především k tomu, aby spolu s tvůrčí inscenace nalezl spo- lečný jazyk, společný program filo- sofický, umělecký i občanský, který je předpokladem dotvoření díla do plné- ho uměleckého tvaru. Současně ně- která představení nadhodila otázku dramaturgické odpovědnosti za kva- litu a míru spolupráce s autorem a za včasné či předčasné uvedení hry. Výrazným příkladem tu byly insce- nace „Tisíc schodů“ a zvláště Se- verovy hry „Vlak nečeká“. Státní di- vadlo v Košicích nemělo zřejmě dosti sil pracovat s mladým autorem na hře dále — a výsledkem pak byl tvar myšlenkově i formálně tak komplikov- aný, že jen těžko se mohl divák orientovat ve spleť sledu součas- ných i retrospektivních scén, v němž uniká hlavní myšlenka hry.

Domnívám se, že otázka odpověd- nosti dramaturgie, diskutovaná na zá- kladě některých představení, je širší než jen otázka spolupráce s autorem; je to otázka po kvalitě uvedené hry a konec konců otázka po odpovědnosti za to, jak divadelní kolektiv plní svou společenskou funkci. S ne dost kriti- ckým hodnocením her se často se- tkáváme i v ochotnické dramaturgii.

Festivalová představení názorně po- ukázala i na podíl inscenátorů na do- savadním úspěchu — a samozřejmě i na dalším rozvíjení — současného dramatu. Spolupráce divadla s au- torem se neomezuje jen na práci s tex- tem; výrazného úspěchu dosáhly na festivalu inscenace, ve kterých se je- jich tvůrcům podařilo naplnit text beze zbytku režijními, hereckými i výtvarnými uměleckými prostředky a předat tak divákům autorovu myš- lenku v plnosti (Krejčova inscenace „Srpnové neděle“, Budského insce- nace „Pohledu do očí“, Hasprova insce- nace „Půlnoční mše“). S tím ovšem souvisejí i otázky herectví, které se pod vlivem současného dramatu vyví- její k novým principům.

Jako Hronov neproběhl bez pozor- nosti a účasti profesionálních diva- delníků, tak ani bratislavský festival a jeho výsledky by neměly uniknout pozornosti ochotníků. Vždyť otázky současného dramatu, dramaturgie, otázky socialistického divadla jsou nám všem společné! JAN ŠRÁMEK

Plamene borby vítaznej (Divadlo poezie
OLK Trenčín)

Když nám byl v r. 1955 z bezpečnostních důvodů uzavřen jediný divadelní sál v Třešti, rozhodlo se několik nadšených ochotníků, že utvoří dramatický kroužek, který bude zajíždět jednak do obcí, kde se již divadlo hraje, abychom povzbudili místní ochotníky k horlivější divadelní činnosti, jednak do obcí, kde se divadlo nehraje vůbec.

Náš program byl velmi pestrý, ale podle daných možností dobře obsazen herecky. Po úvodním slově zástupce Domu osvěty střídaly se recitace, výňatky z populárních divadelních her a umělecké předčítání. Každé číslo bylo uvedeno stručným výkladem o básníku nebo o dramatikovi, byla podána charakteristika příslušné doby a k dramatickým úryvkům nezbytný náznak děje celé hry. Byly recitovány verše Nerudovy, např. „Balada o polce“ a „Romance o Karlu IV.“, Seifertova „Kytlička fialek“ a „Tatínkova dýmka“, závěrečný monolog matky z Kohoutovy „Dobré písně“, předčítána úvodní část z Hálkovy „Muzikantské Lidušky“. Dramaticky provedena Čechovova scénka „Dobrý konec“, výňatek z Tylovy „Paličovy dcery“, z Goldoniho hry „Sluha dvou pánů“, scéna Frosiny a Harpagona a jeho slavný monolog z Moliérova „Lakomce“, výňatek z Jiráskova „F. L. Věka“ a scéna Komisaře a Julia Fučíka nad Prahou z Bulgakovovy hry „Lidé, bděte!“

Začínali jsme v malé vesničce Bukové na jevišti „jako dlaně“. Byli jsme zvědaví, jak bude působit náš nezvyklý program v obci, která čítá 130 obyvatel, z nichž přišlo na divadelní večer 61. O úspěchu svědčí zápis v naší Zájezdové kronice: „Naše občanstvo, které divadlo velmi miluje, bylo mile překvapeno dobrým podáním a prostudováním jednotlivých postav.“

V Jezdovicích: „Vystoupení má význam jako příklad pro naše ochotníky.“ (200 návštěvníků.)

V Nevcehli: „Každý návštěvník se vracel plně uspokojen — pro nás příklad a škola.“ (102 návštěvníků.)

Jihlávka (nové jeviště zatím bez opony, s reflektory bez zapojení — 50 účastníků v chladném sále). Hodice — 60 účastníků: „Ukázka, jak má herec hrát, byla vzorná.“

Náš soubor, který dostal od některých místních činitelů ironicky míněný název „Vesnické divadlo“, se rozhodl, že provede na improvizované scéně v sále zámku v Třešti „divadlo pro mladé“. Přišla celá učňovská škola, z města náhodou dvě osoby a jinak z mladých nikdo přes agitaci ve všech místních podnikcích. V kinu hráli „Hudbu z Marsu“ a to byla příliš silná konkurence.

V Janštýně byl náš program předveden účastníkům okresní učitelské konference a ohodnocen: „Provedení na výši“.

V Brtnici se soubor musel vlastnoručně zařídit nejen jeviště, ale i hlediště. Kritika: „Všemu obecnstvu se program velmi líbil.“

Rácov (po všech stránkách dobře zajištěno správcem místní OB): „Myšlenka přijet s dobrým divadlem na náš venkov je velmi dobrá.“

VEČERY MALÝCH FOREM V ROCE 1955

Krahulčí: „Velmi vhodný byl slovní doprovod (mezi přípravami scén.“

Pavlov (musili jsme si zřídit scénu ze závěsů a bez opony): „Vystoupení sledováno obecnstvem s největším zájmem.“

Hladov: „Shakespearovské“ představení. Obecnstvo náš příjezd již očekávalo v sále a „stavba scény“ ze závěsů se odehrávala před ním. Tam již byl pro zpestvení programu přibrán jako retrospektiva Šamberkův „Blázinec v prvním poschodí“. — „Děkujeme a přijedte zase brzy! Váš výběr byl opravdu šťastný.“

Lhotka — pěkný sál bez jeviště a pódia. Rohový stupeň jsme doplnili několika lavicemi a na tomto jevišti se hrálo. „Obsah celého vystoupení byl našimi občany velmi dobře hodnocen.“ — Urbanov: „Všichni přítomní sledovali se zájmem umělecké výkony účinkujících a často je po zásluze odměňovali bouřlivým potleskem.“ — Zvolenice (100 účastníků): „Obecnstvo mělo příležitost sledovat, jak se dělá divadlo „od začátku“. Ukazujete, že i v tom nejmenším a nejprostším prostředí se dají dělat skutečné divy hereckého umění. Vaše zájezdy přispějí k oživení divadelní činnosti v malých vesničkách.“

Bohuslavice: „Vděčné obecnstvo bude dlouho vzpomínat na zdařilý večer ochotníků z Třeště. Přineste nám zase trochu veselí, smíchu a rozptýlení po těžké práci.“ Po divadle beseda s místní mládeží — podnět k zahájení ochotnické činnosti. — Mrákotín: Bouřlivý potlesk byl nejlepším uznáním ochotníků DO. Byla provedena premiéra „Zvíkovského raráška“ s dvěma náhradníky „vypůjčenými“ z Telče, protože naši představitelé onemocněli.

Nádrovří hradu Roštýna (obec Doupí). Šťastná myšlenka pořádat Veselé divadelní odpoledne na Roštýně potkala se díky provedení a vhodnému výběru her s úspěchem. (Přes 1000 návštěvníků.)

Třešť — provedení pořadu v zámeckém parku jako součást programu letní slavnosti — málo vhodné prostředí pro rozsáhlost otevřeného prostoru a velký rozptýlen obecnstva. — Janštýn — v sále závodního klubu.

V úloze „Raráška“ vystoupila náhradnice — dvanáctiletá žačka — shodou okolností beze zkoušky se souborem a hrála dobře.

Jezdovice: „Myšlenka těchto divadelních večerů je skutečně báječná, jelikož ukazuje a hlavně pomáhá našim ochotnickým souborům v jejich práci a zároveň jim přináší poučení.“

Stará Říše: „Představení bylo obecnstvem vše přijato. Kromě vysoké

herecké úrovně hodnotíme pěkný úvod před každou hrou.“ (Návštěva 210 osob.)

Horní Dubenky: „Všichni herci předvedli velmi dobrý výkon a jejich obětavost v kulturní činnosti musíme vysoko hodnotit. Místní ochotníci se velmi poučili jak v hereckém provedení, tak v maskování.“

Stonařov (2. návštěva): Rarášek se velmi líbil, Šamberkův Blázinec v prvním poschodí, uvedený jako ukázka, jak se obecnstvo bavilo v 2. polovině XIX. století, se části obecnstva velmi líbil, druhé části — pro příliš drastickou komiku — nikoli.

Batelov (městys) nás zklamal — návštěva poměrně slabá. Překvapilo nás, že ani jediný z místních ochotníků se nepřišel podívat na představení „Raráška“, který zde byl před časem proveden, aby obojí herecké výkony srovnal. Mohla z toho být pěkná diskuse po představení.

Krahulčí (2. návštěva): „Dnešní představení bylo po stránce herecké velmi dobré.“ Pro roli Salomeny získána sedmdesátiletá ochotnice, která ji kdysi hrála.

Mysliboř: „Všichni návštěvníci spokojeni s vystoupením ochotníků — jejich umění bylo překvapující. Prejeme si všichni, aby ještě aspoň jednou k nám přijeli v době zimní.“ Hrál se v bývalé třídě na improvizovaném jevišti. Úzký stupeň byl rozšířen o dlouhý stůl — scéna vytvořena ze závěsů. Zájezd ohrožen v poslední chvíli onemocněním představitel Křištofa ze Švamberka. Byla provedena záměna rolí tří osob — režisérka hrála roli Markéty a Petra, což vyžadovalo pěti rychlých převleků, ale situace byla zachráněna a hrálo se dobře. Pohotová představitelka obou rolí hrála je tak zdařile, že si obecnstvo záměnu vůbec neuvědomilo.

Rácov (2. návštěva) — poslední vystoupení souboru, z něhož čtyři členové, tj. většina — se loučí. „Druhé vystoupení divadelního souboru DO se nám opět velmi líbilo. Až navštívíte nový program, přijedte k nám znovu. Děkujeme.“

Byla to dobrá ochotnická práce několika nadšenců. I když byla spojena s mnohými potížemi, drobnými nehodami a s pozdními návraty domů, byla to práce radostná, protože jsme si odnášeli hřejivý pocit, že jsme návštěvníkům přinesli potěšení a ochotníkům na vesnici aspoň někde — účinnou pomoc. I když některé z uvedených posudků jsou hodně „nadnesené“, je jisto, že základem úspěchu byla poctivá příprava a svědomitost všech zúčastněných členů třeštského souboru, který se později s tehdejší režisérkou souborkou Valničkovou dostal s pohádkou „Císařův slavík“ na národní přehlídku do Přerova.

Vyhrabal jsem tuto pět let starou vzpomínku z paměti hlavně proto, že dnes znovu v mnoha nových okresech přemýšlejí, jak účinně pomoci divadelním souborům na vesnicích. Nešlo by to podobným způsobem, jakým jsme tenkrát pracovali my? J. L.

NEŽ ZAZNÍ MLÁDE HLASY

Často jsem v posledních dnech viděl v rukou mladých lidí knížku v červené obálce s výrazným nápisem — UČÍME SE O KSC. Viděl jsem ji v internátě mladých švadlenek i před schůzí svazáků karlovarské dvanáctiletky, slyšel jsem hlasité předčítání v učňovském domově ve Strašnicích a byl jsem svědkem zaujaté debaty několika vysokoškoláků v umiversitní knihovně.

A pak jsem také přijel do jedné školy na Příbramsku a pomáhal třináctiletým pionýrům z téže knížky vybrat úryvky pro pásmo, jemuž dali název — A HRDÝ BUĎ.

„Byly vyvražděny celé rody hrdinů. Zamilujte si alespoň jednoho z nich jako synové a dcery a buďte naň hrdí jako na velikého člověka, který žil budoucností a pro její krásu padl, je postavou z kamene tesanou...“

Kde všude si v těchto dnech mladí lidé znovu připomněli slova národního hrdiny Julia Fučíka! Studující dějiny strany, učí se lásce a úctě k těm, kteří se nedožili socialistického dneška této země. A je to láska, která naplňuje mladá srdce hrdostí. Vždyť

právě oni jsou dědici... celých rodů hrdinů!

Pionýrské pásmo vypráví o třech z tisíců: o Miloši Krásném, o Janu Černém, o ostravském dělníku Sýkovi.

„Zamilujte si alespoň jednoho z nich jako synové a dcery...“ připomínal Julius Fučík.

Ta slova nezůstala jen na stránkách Reportáže.

*

Mrzlo až praštělo, chtělo zábst. Zimomřivý semafor drkotal rafijemi a nad kolejíštěm seřadovacího nádraží po očku mrkala zelená. I v pokojích, zamčených na dva západy, bylo slyšet tisícihlasý zpěv té nejkrásnější písně na světě, jejíž refrén začíná slovy — POSLEDNÍ BITVA VZPLÁLA...

Byl Únor 1948.

Ne, to není moje vzpomínka, i když se jí navlas podobá. Tak začíná dramatická montáž pražského souboru DIPOL, který pracuje v Ústředním domě pionýrů a mládeže. S pořadem vystoupí i v novém ročníku Soutěže tvořivosti mládeže, který je vyhlášen KE 40. VÝROČÍ ZALOŽENÍ KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA A VZNIKU KOMUNISTICKÉHO SVAZU MLÁDEŽE.

*

Co znamená tato skutečnost pro soubory lidové umělecké tvořivosti? Připomeňme si motivy, které vedly k vyhlášení soutěže:

„V Československé socialistické republice, ve znamení nové ústavy, se budou dále rozvíjet tvůrčí síly pracujících naší země, vzroste iniciativa a budovatelské nadšení mládeže.“

... účastníci Soutěže tvořivosti mládeže hudbou, tancem, slovem, písní oslaví tyto významné události. Ve svém repertoáru ukáží dějiny naší strany, vítěznou cestu našeho lidu

pod jejím vedením, velké, radostné perspektivy našeho života,

...nový ročník STM přivede k lidové umělecké tvořivosti další desettisíce mladých lidí a v duchu vysoké ideovosti, aktuálnosti a uměleckého mistrovství přispěje k výchově socialistického, vysoce kulturního člověka...

První zprávy o přípravách i setkání se soubory dokazují, že vyhlášení nového ročníku STM bylo přijato spontánně. Přístup souborů k sestavování repertoáru, snaha o jeho ideovost a aktuálnost i zvýšení umělecké náročnosti ve vlastní práci souborů — to všechno napovídá, že půjde o soutěž nebývale tvůrčí, která skutečně důstojně uvítá a oslaví velký svátek našeho lidu.

Zamysleme se dnes nad formami a tvůrčími postupy, které v nadcházejícím období pravděpodobně převládnou v práci recitačních souborů, tzv. divadel poezie a estrádních uměleckých skupin. Myslím, že je to zamýšlení potřebné. Vyžaduje je závažnost tématu i rozsah a náročnost úkolu, před jehož realizací stojíme.

*

Snaha o původnost pořadu bude v mnoha recitačních souborech příčinou vzniku nových pásem a montáží. Jejich sestavovatelé využijí při dramaturgické práci svých znalostí interpretačních předpokladů souboru a zvolí texty, které budou po všech stránkách vyhovovat těm, kdož jim propůjčí své hlasy. Domnívám se, že takový postup je vůbec nejvhodnější pro soubory podobného charakteru. Předpokládá důslednost, dokonalou orientaci v literatuře, znalost tématu a cit pro úměrnou volbu. Společným jmenovatelem všech uvedených předpokladů ovšem musí být jasné, jednoznačné osobní stanovisko, které konec konců vždy udá tón celé kompozici.

*

Proč ze všeho nejdříve zdůrazňuji DŮSLEDNOST?

Její opak bývá nejčastěji příčinou nezdaru. Pásmo nebo montáž vždy sestavujeme s určitým tematickým záměrem, a to v souvislém, nepřerušovaném sledu. Proto může být působivost narušena a oslabena právě v takových místech, kde sestavovatel zařadí text bez logického vztahu k předcházejícímu, nebo text, který jinými slovy jen opakuje to, co bylo řečeno bezprostředně předtím. Nejuspěšnější bude bezpochyby pásmo, v němž se podaří logicky vršit vhodné pasáže až k závěru, který strhne a emocionálně zapůsobí na diváka.

Jenom DOKONALÁ ORIENTACE V LITERATUŘE může dát záruku, že sestavením vznikne dílo svěbytné literární a dramatické hodnoty. Při veškeré snaze o objektivnost, která je jen chvályhodná, musí totiž taková literární kompozice vykristalizovat do výsledné podoby jen z textů hodných toho, aby zazněly v pořádku, inspirovaném závažným tématem.

ZK Dynamo Společně uvádí Cinybulkobu pohádku Zmoudření šerce Fanjmocha. Foto Weiss

Nerespektujeme-li tento požadavek, dosáhneme mnohdy opačného účinku a nejednou i profanace tématu. K takovým situacím dochází nejčastěji tam, kde sousedí texty, mezi jejichž hodnotami je propastný rozdíl. Např. v jednom pásmu, které jsme viděli, byly téměř zdialogizovány Nerudovy Písně kosmické a... Šternovy příležitostné veršované.

Už jen pouhá četba Písní kosmických naplňuje člověka vzrušením a hrdoostí. Takto koncipované pásmo bylo však divákovi přijato téměř jako parodie na kosmické téma.

★

ZNALOST TÉMATU je alfou a omezenou dramaturgické i autorské práce. Bez ní nelze sestavit pořad vysoce ideový a umělecky kvalitní. Proto se na úrovni pořadu zákonitě vymstí povrchní, nepromyšlený přístup k výběru. Pak někde uprostřed dramaturgického bloudění v záplavě doporučených nebo zvolených materiálů sestavovatel často nemá ani tušení, jaké bude výsledné vyznění takového „díla“. Je nabíledni, že může lehkou dojít i k historickým a faktografickým nepřesnostem, ke zmatkům, které divákovi jen popletou anebo odvedou jeho pozornost úplně jinam.

Zvláště tam, kde tvůrčí kolektivy usilují o skutečně umělecký výraz, je nutné vlastnit kromě zdravé a oprávněné náročnosti také CIT PRO ÚMĚRNOU VOLBU. Dramaturg totiž nezbytně musí mít na mysli umělecké kvality všech členů kolektivu, jejich založení, interpretační předpoklady, především hlas a výraz, a v neposlední řadě i individuální záliby v autorech a literárních žánrech. Teprve pak, v souladu s tematickým požadavkem, může sáhnout po textech, jejichž zvládnutí bude v silách interpretů. Dvojnásob důležitý je takový postup u tzv. divadel poezie.

★

Na rozdíl od recitačních souborů, které připravují pódiová vystoupení, při nichž rozhodující roli sehraje vždy mluvené slovo nezávisle na ostatních prostředcích, předpokládají jevištní formy nejenom výtvarně komponovaný scénický prostor, ale také scénickou hudbu, která má umocnit působení na diváka. Takové formy kladou pochopitelně i větší nároky na přednášeče, který se stává nositelem určitých myšlenek. Proto musí dramaturg divadla poezie cele podřídit dílčí texty jednotlivé dramatické myšlenky. Ta myšlenka samozřejmě musí být natolik nosná, aby opravňovala k použití kombinované formy a aby dokázala zaujmout diváka. Tyto nároky nejsou v nejmenším závislé na tom, zda se jedná o pořad z díla jednoho

autora nebo o verše několika autorů.

Pokusím se uvést jeden příklad, který považuji za podnětný. V loňském ročníku soutěže předvedl vojenský soubor Mladá garda dramatickou montáž, nazvanou Den tohoto věku. Vojáci chtěli vytvořit poetický obraz všedního dne, v němž se odehraje bezpočtu dramát. Ten obraz měl podobu projekce na dvou plochách, které ostře kontrastovaly domov a svět. V pořadu naplno zazněly verše básníků, kteří vyslovili myšlenky a pocity každého z nás a dali slovům tvar a rytmus dne, tohoto dne — dneška, zítřka. Montáž sestavovali několik měsíců, dlouho hledali ve sbírkách i na stránkách časopisů a denního tisku. Výsledek však stál za úsilí. Podařilo se jim z veršů sedmi básníků rozdílných generačních skupin vytvořit věrohodný obraz čtyřicetihodinového života v městě. Pořad pak dokázal plně zaujmout všechny diváky, protože v něm o něco šlo.

★

Při vystoupeních estrádních uměleckých skupin se v nadcházejícím období pravděpodobně setkáme s pokusy o částečné nebo dokonce i zpracované dramaturgické literární předlohy.

Co rozumíme pod pojmem ČÁSTEČNÁ DRAMATIZACE? Povídku nebo veršovaný text interpretuje vypravěč. Dramatické pasáže, často i jen dialogy, jsou pak na jevišti předváděny. Tato forma má své přednosti i nevýhody. Předností je poměrná snadnost, nevelké scénické nároky, oživení nedramatické složky pořadu. Divákovi však nelze vytvořit atmosféru, do níž by byl vtažen. Dobře míněný záměr také nemusí vyjít. Pak už je jen krůček k tomu, aby se z vážně míněné záležitosti stala fraška.

DRAMATIZACE LITERÁRNÍ PŘEDLOHY je nepochybně tou nejnáročnější formou, kterou může amatérský soubor zvolit. Dějiny naší strany i Komunistického svazu mládeže, které byly v naší literatuře ztvárněny, především pak období předmnichovské republiky a okupace, stanou se pro mnohé soubory magnetem, který je bude přitahovat tak dlouho, až se rozhodnou pro scénické zpracování. Tomu bude ovšem předcházet vlastní dramaturgická práce.

Nechtěl bych, aby se soubory této formy nadobro zřekly. Protože však půjde o nesmírně závažné téma, měly by k dramaturgickým přístupům jenom ty nejvyspělejší kolektivy, které se mohou opřít o autorskou zkušenost jednotlivce.

★

Atomový věk pospíchá.

Kráčí daleko rychleji, než vstupovala do první průmyslové revoluce

J. Meloun v roli Pákera z Corrinthovy hry Trojané. Společná inscenace JŠŠ Ledeč n. Sázavou a ZK Kovo-Finiš

pára. Počítá se s tím, že kolem roku 1975 bude již převážná část nových elektráren budována na jaderný pohon. Až se budou dnešní nemluvnata líbat na Petříně, bude pod nimi zářit pravděpodobně Praha již světlem z atomu.

Neznám poutavější četbu, než jsou směrnice ÚV KSČ pro třetí pětiletý plán. Vyčtete z nich, že v roce 1965 vyrobí náš oděvní průmysl tolik svrchních oděvů, že stačí obléknout všechno obyvatelstvo Austrálie, Československa a Belgie. Vyčtete z nich nebývalé perspektivy rozvoje naší socialistické vlasti, jejíž lid začal budovat komunistickou společnost.

I v těchto zdánlivě nezajímavých faktech a číslech najdou soubory lidové umělecké tvořivosti hluboký zdroj inspirace v období příprav na 40. výročí založení KSČ a Komunistického svazu mládeže. Vždyť to je ten nejkrásnější úkol, který je čeká: být aktivními spoluvůdci velkého díla a vytvářet ve vědomí mladých lidí obraz budoucnosti.

★

*Hle, to jsou bolševické sny.
A kdo je pozná, ten pak sní
s tou vírou, již nic nerozdrtí,
dívá se vpřed o mnoho let,
uvítá komunismu svět
a nebojí se ani smrti.*

V posledních dnech vidíme často v rukou mladých lidí knížku v červené obálce s výrazným nápisem — Učíme se o KSČ. Na jaře prvního roku třetí pětiletky pozdraví rovnou stranu výsledky své tvůrčí práce — Soutěž tvořivosti mládeže.

VIKTOR DOUBEK

Z A Č Í N A J Í Ž Í T

V 9. čísle Ochotnického divadla jsme přinesli článek o divadelním kroužku, který vznikl v Domově výchovy mládeže v Obořišti. Pak se objevil článek Ivana Vyskočila v Kultuře, reportáž o Obořišti, v níž se mj. zmínil o tom, že divadlo Na zábradlí uzavřelo s Obořištěm patronát. Myslím, že nijak nenadsazují, když řeknu, že článek „zacroutal“ s každým, kdo Kulturu tehdy četl, a že také koloval z ruky do ruky. Ejhle, problém, kolem něhož chodíme po špičkách a který je hlasitým výkřikem pozůstatků minulosti. Před časem došla k nám do redakce vkusná pozvánka divadla Na zábradlí, zvoucí k tiskové besedě s Obořištěm a na jeho představení na scéně divadla Na zábradlí. Tedy první ovoce spolupráce, zřejmě vážně míněné.

Na onu besedu přišli novináři z Mladé fronty, rozhlasu, Práce, magazínu Co vás zajímá, Ochotnického divadla a zástupci ministerstva školství a kultury, divadla Na zábradlí a Obořiště v čele s ředitelem Domova Zdeňkem Taxem. O čem se tu mluvilo, mělo jen vzdálenou souvislost s představením. A přece to byla jedna z nejzajímavějších tiskových konferencí, jakou jsme kdy zažili. Ptali jsme se po příčinách, které dovádějí mládež tak daleko, že soud nad ní musí vyřknout ochrannou výchovu. Z devadesáti procent je to lhotejnost rodičů a rozvrácená rodina. V Domově výchovy je mládež od 14 do 18 let. Tady se prací a působením kolektivu zbavuje špatných návyků a názorů a pak odchází do normálního zaměstnání. A teď poslyšte jeden z typických případů: žák z Domova výchovy jde pracovat do továrny na řemesle, kterému se vyučil. První měsíc přichází zpráva, že se chová znamenitě. Druhá zpráva je, že už začíná lajdačit. A třetí: je na tom hůř, než když šel do Domova výchovy. Příčina: povrchní výchova pedagogů? Ne. Lidé, mezi které přichází, chovají se k němu nejen lhotejně, ale jako k někomu, před nímž je nutno dát si pozor. Ostřejší řečeno: jako k prašivému. To probouzí lítost, hněv, z hněvu se zrodí vzdor. A ze vzdoru touha vyloučit se z kolektivu, který ho nechce. Mimo jiné také kolikrát nevidí kolem sebe u lidí, na nichž nelpí nálepka Domova výchovy, právě to nejvzornější chování. To už není záležitost vychovatelů, to je záležitost nás všech.

Postavili jsme Domovy výchovy mládeže na docela jiném základě než byly dříve polepšovy. V těchto zařízeních, vlastně učilištích, se dává mladému člověku základ, aby vstupoval do života za normálních podmínek jako kterýkoli z jeho generace. (Má tu titul žáka, čestným titulem za vynikající chování a prospěch je vzorný žák a je tu také kategorie čekatelů na tento čestný titul.) Základ je dobrý, ale stále se narážejí na zeď předsudků. Samo dnes slavné Obořiště se skvělými výsledky ve výchově mládeže naráželo a narážejí na ne-

pochopení a nepřázeň okolních obyvatel, kteří považují Domov výchovy za kosmetickou vadu na obci. U některých je to ještě bigotnost. Domov je totiž ve starém klášteře a mnozí to berou jako znesvěcení místa. Optimismus pedagogů je ale nezlomný. Našli cestičky k lidem. Někteří svazáci a svazачky z místní skupiny ČSM přišli a pomohli. Napřed to byly taneční (a vy, kteří jste je kdysi prodělali v komfortu a na parketu velkých společenských sálů, nepochopíte, jakou nesmírnou událostí byly v Obořišti), pak pohádka O princeznu anebo Čao, Věro, kterou napsal Z. Tax a v níž si zahrál kdekdok z žáků. Kdo se nevešel na jeviště, pracoval v zákulisí, šil kostýmy a vytvářel scéně.

Teď se tedy hlavní představitelé pohádky sešli s novináři ve foyeru divadla Na zábradlí. Skrytí jsme je okoukali a nic zvláštního jsme na nich nenašli, jen že se skutečně doveďou znamenitě společensky chovat a jasně a stručně odpovídat na otázky.

Jakou roli tu vlastně divadlo sehrává ?

Z. Tax zdůraznil, že u mladých lidí, kteří jsou mu svěřeni, je už z rodiny značně zanedbána citová a intelektuální stránka. V Domově výchovy se učí řemeslům v delších denních učebních lhůtách než v normálních učilištích. Všechn čas je tu důkladně naplánován, dokonce i volný. Ve volném čase se mládež soustřeďuje v zájmových kroužcích. Takovým negativním rysem od počátku byl nezájem mládeže o literaturu, nebo různé vědní obory, taková lenost k přemýšlení a učení. Až jeden z kroužků najednou získal nebývalý ohlas: do **dramatického** se hlásili žáci úplně spontánně. Zdá se, že divadlo má pro ně zvláštní půvab: odpovídá na jejich touhu po vyniknutí, řeší zajímavé problémy, je to hra i život v jednom, spojení snů a touhy, k jejichž uskutečnění se v životě tak těžko prodírá.

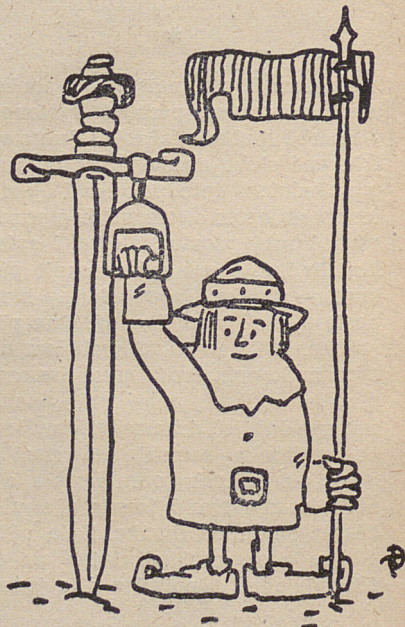
Večerní představení, na něž se sešlo premiérové obecenstvo divadla Na zábradlí — novináři, filmaři, výtvarníci, divadelníci a lidé „kolem toho“, dalo mnoho podnětů k přemýšlení o **úloze divadla pro mládež**. Mnoho diváků vidělo ochotnické představení vůbec poprvé. Mělo pro ně zvláštní půvab bezprostřednosti, komiky chtěné i nechťené s náhodnými podtexty, paradoxu vážně hrané komické postavy a rozporu daného charakteru a mládí, které se vždy prodralo na povrch vzdor nánosu lícidla. Za komickým dějem pohádky, líčícím zápas tří princů o ruku jedné princezny, se pozvolna odhaloval druhý děj: o mládí, které hledá svou životní roli a moc rádo by si u nějakého velmi obratného a velmi citlivého režiséra vybralo tu kladnou a hrdinskou. Scéna tří zbrojnošů, smlouvajících podmínky války či míru, byla nezapomenutelná. Tuto zvláštní klukovskou komiku stěží může dospělý herec napodobit: pravou klukovskou náturu s její tou-

hou po dobrodružství a hrdinství i s její vychloubavostí. Některé prvky hry, ony „zušlechtovací“, které brzdí spád hry, stěží může normální divák pochopit. Zdájí se mu mentorské, ale zřejmě mají pedagogický význam. Mládež se v Domově totiž nevychovává tím, že by se jí přednášelo a ona v lavicích poslouchala, která je ta nejlepší cesta k nápravě. Pro život v kolektivu je nutné podrobit se přísnému řádu, který přikazuje například celou řadu hygienických opatření, společenských zvyklostí a snaží se naučit žáka určitému mechanismu dobrých návyků. To se také projevuje v představení: královská prohlídka krků a uší poddaných, úkol vyčistit princezně Věře střevice. Pohádka Z. Taxe prozrazuje, jak opravdu hluboce se tomuto pedagogovi podařilo vniknout do citového života jeho svěřenců, jak odpozovala jednotlivé charaktery, kterým dává historický kostým, ale jinak je plně ponechává v současnosti. A ještě něco: dovede k nim promluvit humorně o vážných věcech, využít té jejich touhy po hře. Všichni z nich se setkali s tvrdými životními zkušenostmi. Na hru jim zbylo tak málo času. A tak mezi výbuchy vrhelého ohlasu, jaký představení v Praze mělo, pořád se nám vracely vzpomínky na Pedagogickou poštu. Neviděli jsme jen dobré a pečlivě nastudované představení, v němž ovládnutí textu, přesnost v nástupech, bleskové přestavby, vtipná scéna, výtečný kompars a talentované výkony M. Černé (princezna Věra), M. Böhma (princ Láda), V. Kusovského (chuligán princ Karel) a rtuovitého P. Jirsky (šašek Vykuk) dosáhly dobré úrovně studentské inscenace, vytvářené v pohodlnějších podmínkách.

Co dokázalo několik nadšených pedagogů v čele se Z. Taxem v Obořišti, to je makarenkovská práce. Nezdařila by se, kdyby nebyla spojena s láskou a porozuměním k mladému člověku. S láskou, které úplně chybí sentimentalita, ale která má za sebou denní boje o lidský charakter a která nikdy neztratila víru v člověka.

SLÁVKA DOLANSKÁ

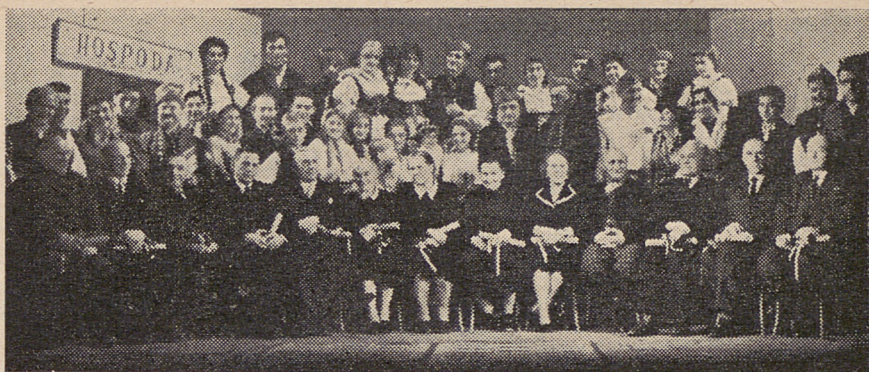
Kresba z divadelního programu DVM Obořiště

NEJSTARŠÍM ČESKOTŘEBOVSKÝM OCHOTNÍKŮM

„Hrejte, jak si toho žádá slovo a mluvíte, jak si toho žádá hra...“ Tak začíná slavný Hamletův monolog. A právě dnes, kdy náš divadelní soubor ZK ČSD Hýbl slaví své osmdesátiny, uvědomujeme si nesmírnou hloubku Hamletových slov snad více než kdy jindy. Ohlížíme se zpět na obrovskou spoustu vaší divadelní práce, které si hluboce vážíme a nemůžeme si nepřiznat, že za vaší obětavostí a láskou máme co dohánět. Mnohokrát jste byli nuceni pracovat v těžkých podmínkách, mnohokrát byl váš úsměv na jevišti vykroupen slzami za jevištěm. My mladí, vlastně „benjamínci“ souboru, zpět moc daleko nedohlédneme a známe vás, staré českořebovské ochotníky, většinou už jen z vypravování anebo jen jako věrné diváky těch, kterým jste své milované jeviště předali. Ale tím více si ceníme vašeho odkazu a chceme mu zůstat věrni.

Po celá léta jste pracovali bez velikých slov, se střídavými úspěchy i neúspěchy a snažili jste se podle svých nejlepších sil dělat dobré divadlo. A my jsme pochopili především jedno: Vaše láska k divadlu, vaše potřeba divadla a věrnost jemu i v době, kdy nastoupila nová směna, nás, mladé, zavazuje. Znamená to pro nás, že ne-

přestaneme dělat divadlo, které by bylo hodno našich společných úspěchů a vás všech, kteří jste zde už dlouho před námi poctivě pracovali. Přejeme vám proto k vašim divadelním osmdesátinám ještě hodně slunečných dnů a mnoho našich premiér, z kterých budete odcházet s úsměvem na rtech a s pocitem spokojenosti, že my, pokračovatelé staré českořebovské divadelní tradice, nezůstali jsme nic dlužni práci, kterou vy jste před léty začali.

A co si přejeme my v této jubilejní sezóně? Mnoho a mnoho návštěvníků a mnoho úspěšných inscenací, kterými bychom sloužili lidu a plnili tak svůj úkol: ve spojení s lidem a ve spolupráci s profesionálními divadly se podílet na dovršení kulturní revoluce v naší zemi.

K významnému výročí českořebovských ochotníků — 150 let divadelní činnosti v České Třebové a 80 let trvání divadelního souboru Hýbl — bylo 1. a 2. října 1960 sehráno slav-

nostní představení, a to Stroupežnického „Naši furianti“, ve kterém účinkovali i někteří z nejstarších ochotníků souboru. Před zahájením prvního představení byly nejstarším členům předány diplomy za dlouholetou divadelní činnost s vavřínovými věnečky. Odměnění byli tito soudruzi: Emilie Dolečková, Emanuel Kargr, Jan Uma, Marie Beršíková, Bohumír Janekovský, Antonín Kunst, Adolf Kučera, Anděla Kučerová, Josefa Kširová, Bohuslav Štangler, dr. Čeněk Kesler, Emil Neugebauer, František Prokopec a Josef Kroulík.

Po představení se sešli ochotníci s vyznamenanými soudruhy v přátelské besedě. Bylo vzpomenuáno začátků divadelního souboru a mnohý z nejstarších přispěl veselou historkou či vzpomínkou ze své dřívější divadelní práce do družné zábavy. Českořebovské obecenstvo přijalo tuto malou oslavu dlouholeté divadelní činnosti v České Třebové velmi srdečně a odměnilo vyznamenané i účinkující upřímným potleskem. Dana Brunová

Verunka (H. Pařízková) a Václav (O. Dobrovský)

JE TO TAK ZLÉ?

V průvodním dopisu k tomuto příspěvku píše jeho autorka naší redakci mimo jiné: „Jsme si vědomi toho, že Naši furianti se zdaleka nemohou rovnat svým významem a hodnotou k mnohým hrám jak současným, tak i starším. Vzhledem k tomu, že šlo o slavnostní představení na počtu těm nejstarším a hlavně o to, aby i ti nejstarší si ještě — možná naposled — zahráli, vybrali jsme právě Naše furianty.“

Velmi si vážíme této autorky i iniciativy, která vedla k slavnostnímu představení, nemůžeme se však nepozastavit nad jejím postojem k Stroupežnického hře o jejichž hodnotách a významu v naší literatuře psát se nám donedávna zdálo nošením dříví do lesa. Proč ten omluvný tón při uvádění Našich furiantů? Takový tón by snad byl na místě při omlouvání některé okrajové hry, rozhodně však není na místě při uvádění jedné z pilířových her české klasické dramatické literatury.

Právě letošní Hronov nás upozornil na jisté nebezpečí ochotnického repertoáru, na to, že ochotníci při správném usilování o současný repertoár ztrácejí svůj tradičně dobrý vztah k nejlepšímu dílu naší a slovenské klasiky. Kdyby názor, který citovanou větou naše dopisovatelka vyslovila, byl obecný, pak by toto nebezpečí bylo opravdu nemalé a bylo by nutno z něho vyvodit závěry. Ale je to opravdu tak zlé?

Tak tedy, milá soudružko, dovoluji, abychom Vaši větu poněkud poopravili: „Jsme si vědomi toho, že mnohé hry, jak současné, tak starší, se zdaleka nemohou rovnat svým významem a hodnotou Naším furiantům. Proto Naše furianty hrajeme.“

J. Beneš

Kdybyste hledali na mapě Německé spolkové republiky nevím jak, Scheersberg nenajdete. Je to totiž jen malý hotel s restaurací, pár domků a dvě větší budovy, z nichž v jedné je tělocvična a ubytovna, ve druhé pak divadelní sál a klubovna. Celému tomu seskupení vévodí uprostřed krajiny, rovné jako stůl, vyhlídková věž na nepatrném kopečku (což je onen „Berg“). Ale i z roviny je vidět nedaleký záliv moře se zelenajícím se druhým břehem — Dánskem.

Takových rekreačních míst je na pobřeží Východního moře ve Šlesvicko-Holstynsku hodně. A přece Scheersberg má zvláštní postavení. Je totiž každoročním dějištěm „Týdne mezinárodních ochotnických her“.

Kdo má dobrou paměť snad si vzpomene, že ve dvanáctém čísle Ochotnického divadla z roku 1957 František Kubr psal, jak to vypadalo na třetím ročníku Scheersbergu. Letos, ve dnech od 30. září do 5. října, se konal ročník šestý.

Před třemi roky se hrálo ještě v tělocvičně s malým a mělkým jevištěm. Letos se divadelní produkce už mohly přestěhovat do nové, pěkné budovy, která sice není zařízena přímo jako divadlo, ncméně hlediště a jeviště jsou tu podstatně lepší.

Scheersbergské hry mají tedy už svou tradici. Kdybych je měl připodobnit k něčemu, co děláme u nás, pak jejich ráz se blíží spíš Šrámkovu Písku než Jiráskovu Hronovu, neboť většina domácích souborů, které tu hrály, je mládežnická, režiséry jsou převážně učitelé a profesori a v popředí zájmu stojí problémy divadelní výchovy mladých lidí. Také publikum je povytce mladé. Tvoří je však vlastně jen členové hrajících souborů. Normální obecenstvo docela chybí. Soubory zahraniční — letos z Anglie, Švýcarska, Švédska a Belgie — jsou soubory dospělých.

Ochotnické hnutí v NSR nemá ovšem zdaleka tak dobré podmínky, takovou hmotnou i metodickou pomoc, jako naše. Není také poččetně tak rozmohlé, ani nemá jako celek takovou úroveň. Menší hmotné možnosti, málo skutečných divadelních sálů s alespoň základním technickým vybavením — to všechno má však rovněž určité přednosti: ochotnická práce musí vstoupit s nejjednoduššími jevištními prostředky, více než na dekorace, světla, kostýmy, masky a rekvizity se proto zaměřuje na kulturu hereckého vyjádření, na fantazii a představivost divadelníků, čímž zase dobře působí na rozvíjení fantazie, představivosti a vkusu diváků.

Režiséři při práci s hercem soustavně a cílevědomě usilují o samostatný, tvořivý herecký projev, odmítají napodobování profesionálů, mechanické, nadřené opakování toho, co při zkouškách řekli nebo ukázali. Nejlépe je to vidět právě na představeních dětských a mládežnických souborů. Nezažili jsme jediný případ nevkusy, „cvičených opiček“, ani ty strašné zjevy fousatých dětí, které někdo nutí, aby se — ovšem zcela beznadějně — vžívaly do rolí dospělých, aby charakterizovaly postavu šaržíro-

Scheersberg 1960

VLADIMÍR SEMRÁD

váním. Naopak, děti i mladí herci, stejně jako dospělí, hráli divadlo po svém. *Hráli si na divadlo* a sami se při tom bezprostředně a upřímně bavili.

Pozornost je zaměřena nikoli k vytváření horších či lepších pokusů o umělecké dílo, nýbrž především k výuce, jak hrát divadlo. Pro lepší pochopení snad ještě tento příměr: dítě si maluje tak, jak skutečnost zná a vidí, bez znalosti a respektování zásad malířského umění. Nicméně tím, že maluje a že *dodatečně* je učitelem upozorňováno (kritika), co odpovídá na obrázku skutečnosti a co nikoli, prakticky postupně poznává elementární zákony výtvarného vyjadřování skutečnosti, ale zejména se učí ovládnout materiál, i správně poznávat skutečnost.

Totéž zde v divadle. Herci — ale spíše se mi chce napsat „herci“ — hrají námořníky, mužíky, vojáky, pohádkové bytosti, krále, kluky i starce bez dekorací, s nejnужnějšími rekvizitami, nebo i bez nich, obvykle v civilním svém oblečení, nanejvýš jen trochu upraveným či doplněným, aby charakterizovalo prostředí a povahu *představované* osoby. Totéž platí o maskách. Světlo tu vlastně nikdy nemá speciální dramatickou funkci, není ani ukazovákem, ani nevytváří atmosféru, ani neurčuje denní čas, pouze svítí, aby bylo vidět na herce.

Tento způsob hraní divadla je podle mého názoru nejen nanejvýš pedagogicky správný jak pro mladé herce, tak pro diváky, nýbrž je současně nesmírně operativní, praktický, a řekněme rovnou — laciný. Účelu i účinku se stejně dosáhne. Přitom je to divadlo moderní, žádná zkamenělina. Je to divadlo, které nedovoluje falšovat obraz skutečnosti předstíraním něčeho, k čemu chybí náležité předpoklady. Je to divadlo, které je často sice naivní, primitivní, neumělé, ale vždy opravdové, spontánní. Neumělost v takovém případě nevadí divákovi a neškodí „herci“ zdaleka tolik, jako diletantské, nemohoucí snahy vyrovnat se rozvinutému talentu, technické dokonalosti a možnostem opravdových herců.

Takový ráz měla prakticky všechna představení souborů z NSR, které v Scheersbergu vystoupily. Chci ještě podotknout a desetkrát podtrhnout, že tento způsob hraní divadla vyžaduje pohotovost, nápaditost — zkrátka: *tvořivost*.

Druhá věc, která mne v Scheersbergu nanejvýš zaujala, bylo ovduší: velmi přátelské, srdečné, bez jakékoli

strojenosti a koženosti, bez nejmenší stopy fevnivosti jednoho souboru na druhý, bez textů a hlavně podtextů, které by se snažily nějak znevážit práci účinkujících. Je to nepochybně právě tím, že nikdo se nepokládá za umělce či alespoň jeho zárodek, nýbrž za člověka, který se chce vyjádřit uměleckými prostředky, který se učí těmito prostředky vládnout. Nebyli tu „mířtři“, suverénní, nedotknutelní. Tady byli jen lidé, kteří mají rádi divadlo a podle svých sil se snaží hrát.

Celé ovduší Scheersbergu bylo tedy velmi pracovní, naplněné skromností a touhou po kritice. Takový ráz měly samozřejmě především diskuse. Mladí i starší lidé vystupovali klidně, bez trémy, ale také bez arogance se svými názory, aniž se ohlíželi, zda to, co říkají, je v rozporu s názory uznávaných autorit, jako je papež ochotnictva Spolkové republiky Rudolf Mirbt, starý zkušený teoretik, dramatik, velmi zasloužilý ochotnický pracovník — nebo univerzitní profesor a spisovatel dr. Ivo Braak, nebo Peter Brunkert, nejmladší, nikoli však méně zdatný člen trojice, která stojí v čele Scheersbergu a v popředí celého ochotnického hnutí v NSR.

Diskuse se konaly hned po představení. Byly to velmi živé a bezprostřední výměny názorů všech přítomných, přičemž jeden z uvedených trojice vždy velmi pružně diskusi řídil. V úvodu soubor stručně řekl, jak dlouho a v jakých podmínkách pracuje, jaké zaměstnání mají jednotliví členové atd. Diskuse trvaly přibližně hodinu a byly vždy zaměřeny především k inscenaci, nikoli tedy ke hře. Nevyskytlo se tu ani jedno řečnické cvičení, mlátící jen prázdnu slámu, nebo pojednávající o koze, když byla řeč o voze.

Všechno tohle dobré a pěkné, způsob hraní a diskutování, o čemž jsem prozatím napsal, a z čehož se v ledačem můžeme poučit a přiučit, má ovšem jeden háček. Vlastně hák. Nikdo se totiž nezajímá ani o smysl hry, ani o smysl inscenace. Soubory na otázku, proč si vybraly tu či onu hru, odpovídaly: Hledali jsme něco, na čem bychom se naučili mluvit. Vybrali jsme si tuto hru, protože skýtá velké možnosti k herecké a režijní stylizaci. Nám se hra líbí, protože jsme se chtěli pokusit o práci s komparsem. Chtěli jsme najít text, který by umožňoval cvičit reakce na rytmus. Atd. Čili: celé ochotnické snažení se zaměřuje jak ve své praxi, tak potom v kritice a teorii především a téměř výlučně jen na problémy formy, zvládnutí vyjadřovacích prostředků a způsobů.

Kam takové chápání divadelní práce vede, se ukázalo nejvýrazněji u produkce souboru „Theaterkreis der Volkshochschule Neuss“, který zahrál dvě aktovky. První se jmenuje „Pohádka“ a jejím autorem je v NSR velmi populární dramatik Curt Goetz, který nedávno zemřel. Psal velmi zručně a vtipně konverzačky, v nichž se tu více, tu méně vysmíval mravům své společnosti.

„Pohádka“ není výjimkou. Jejím „hrdinou“ je lord, tak už znuděný, že

jednoho dne nonšalantně oznámí svému tajemníkovi a svému příteli, že se večer, přesně v jedenáct hodin, zastěhl. Samozřejmě, že to nakonec neudělá, neboť oknem vnikne do jeho sídla roztomilá cikánka — atd.

Druhá hra se jmenuje „Pokoj“ a napsal jí Frank Thiess. Je to příběh muže, který přichází ke stařeň, jež něco plete či háčkuje. Ačkoli se muži pokoj nelíbí, vyjednává se stařenou jeho pronájem. Smysl? Člověk má osudem vykázané své místo, na kterém musí setrvat ať chce nebo ne.

Goetzova hra má reálné situace, charakter. Thiessova hra je vlastně symbolická báseň v dialogu.

K dobrému podání konverzačky je třeba značné herecké techniky, je žádoucí vytvořit věrojatným chováním a jednáním na scéně charakter, vztahy. Protože soubor byl mladý, s malými zkušenostmi hereckými i životními, příliš neuspěl.

Ve druhé hře nešlo o to hrát realisticky reálné charakter a vztahy, nýbrž především dešifrovat celou tu symboliku a najít pro ni správně stylizované režijní a herecké prostředky. Inscenace se omezila na to, že herci celkem kultivovaně odmluvili text a doplnili jej velmi jednoduchým, nevynalézavým i málo funkčním aranžmá.

A teď si představte: v závěru diskuse bylo tomuto mládežnickému souboru zcela vážně doporučeno, aby se v budoucí práci orientoval především na hry druhého typu, neboť ty prý umí hrát podstatně líp, zatímco interpretace konverzačky a vůbec reálných postav a situací je nad jeho síly!

Ano, jestliže se nebudeme starat o výklad hry, o hluboké pochopení jejího smyslu a režijní a herecké vyjádření tohoto obsahu, pak samozřejmě se musí zdát „Pokoj“ podstatně jednodušší a snadnější pro mladé, nezkušené herce než Goetzova konverzačka. Ve skutečnosti ale je to asi tak, jako kdybychom tvrdili, že „Kudy kam“ je pro ochotnický soubor těžší než „Srpnová neděle“.

Tak tady máte na jednom příkladu snad dost názorně vyjádřenou celou estetiku ochotnické práce v NSR. V tom také vězí podstatný, zásadní rozdíl pojetí jejich a našeho. A nejde jen o ochotnickou činnost, nýbrž umění vůbec. Je to rozdíl marxistické a idealistické estetiky, rozdíl socialistického a buržoazního umění.

Mimochodem, tohle je také jednou z příčin, proč scheersbergské diskuse mohou být tak krátké, i tak spontánní. Ve chvíli, kdy se začne uvažovat o *filosofii* uměleckého díla, kdy se začne hodnota díla měřit především jeho *společenským* dosahem a působením, vzniká ihned spousta složitých a velmi závažných problémů, k nimž už nelze mluvit bez určitého promyšlení, bez širšího výkladu a argumentace.

Není také bez zajímavosti, že v okamžiku, kdy hra nastolila nebo se alespoň dotkla palčivého problému současného života, diskuse chtě nechtě si začala všímat také její myš-

lenky. Nejnápadnější to bylo při představení „scénických poznámek k tématu svobody“, které napsal Rudolf Otto Wiemer a nazval je „Začni se zrnkem písku!“. Tento text, připomínající svým stylem zřetelně Brechta, jehož hudba se zase jasně hlásila k Paulu Dessauovi a Kurtu Weilovi, jakož i celá inscenace byla brechtovská, volá k člověku, aby hájil a bojoval o čtyři nutné svobody: svobodu beze strachu, svobodu projevit svůj názor, svobodu vyznání a přesvědčení, svobodu bez hladu. A nebylo jistě náhodou, že člen souboru, který si vybral toto téma, na začátku diskuse velmi temperamentně zdůraznil, že soubor nehraje pro vybrané intelektuální publikum, nýbrž pro lidi z továrny a že po Wiemerově textu sáhli proto, že podle jejich přesvědčení je třeba pravdu o svobodě křičet lidem do tváře!

Tahle diskuse byla vůbec zajímavá: dověděli jsme se tu například z výroku jedné staré, ctihodné dámy, že podle jejího názoru byly sociální problémy aktuální v době Gerharda Hauptmanna — tedy v osmdesátých, devadesátých letech minulého století. Plénium, v němž byla převaha mladých lidí, však spontánně nesouhlasilo. Dověděli jsme se dále, že Brecht je velký umělec — ovšem, odmyslíme-li si jeho političnost. (Není snad třeba zdůvodňovat, že umělecká velikost Brechta je právě *podminěna* jeho bytostnou političností.)

A ještě jedna věc tu byla náramně interesantní: jak se hodilo právě v tomto případě ono ryze estetické kritérium. Hlavní diskutéři se jednoznačně shodli na tom, že celý text a právě tak i hudba jsou velmi primitivní, neumělé, že myšlenka oněch čtyř svobod je sice zajímavá, ale není možné přijmout její tak primitivní, neumělý tvar.

Ovšemže Brecht by to byl napsal líp, právě tak jako Dessau či Weil by byli složili lepší hudbu, ale to, jak vášnivě vyslovili autor, skladatel a celý soubor své krédo a jak toto krédo je srozumitelné a společensky důsažné, to nálezitě vyvažuje — jak se alespoň mně zdá — nikoli primitivnost, nýbrž určité formální nedostatky i přílišnou závislost na vzorech.

Pro větší názornost: každá téze o svobodě, kterou jako song přednese komentátor, je v představení ilustrována výstupem mezi továrníkem, jeho sekretářkou a dělníkem. Například svoboda vyznání a přesvědčení je zpodobena tak, že továrník si chce koupit dělníka tím, že mu nabízí místo mistra; svoboda projevu zase tím, že továrník ostře okřikne dělníka, který říká svůj názor. V téže chvíli se vloží do hry komentátor a vytýká továrníkovi jeho chování. Ten se vášnivě ohradí proti omezování *své* svobody projevu.

Obecně vzato, je jistě správný požadavek, aby aktuální politická myšlenka byla vyslovena co nejdokonalější uměleckou formou. Otázkou ovšem zůstává, co kdo pokládá za dokonalé a o čem (a proč) soudí, že je primitivní. Dále pak, zda vůbec připustí možnost, že i méně vypracované dílo může pravdou a aktuálností svého obsahu mít společenský význam. Podle mého názoru text, jakož i celé představení „Začni se zrnkem písku!“ bylo příkladem právě tohoto druhu.

Prozatím jsem tedy charakterizoval produkce pouze dvou souborů z celkem jedenácti ochotnických skupin Německé spolkové republiky, které hrály v Scheersbergu. Navíc však tam byla i vystoupení čtyř zahraničních souborů — z Anglie, Švédska, Belgie a Švýcarska. O tom, co a jak tyto soubory hrály, až příště.

Služba poezii

Divadla poezie, ať již stálá, jako v Karlových Varech, anebo příležitostná, jako v Břeclavi, uvádějí své programy zpravidla v čítnárnách lidových knihoven. Herci místních a oblastních divadel (mnoho příkladného vykonali Karlovarští) i talentovaní amatérští přednášeči, zvláště z řad mládeže, breclavští i varnsdorfští, recitují ukázky, při nichž nejednou bývají přítomni i autoři. Pracovníci knihoven opatří vhodné zarámování večera, řeknou několik slov o životě a tvorbě přednášených básníků a upozorní i ve vitrinách a na nástěnkách na jejich díla, která jsou v knihovnách dostupná. Je to krásná, radostná a nadšená práce, která shromažďuje kolem starší i současně poezie zvláště mládež. To lze všechno říci především o Břeclavských. V mnohých měsících takto takoruka intimně navázali na dobrou průkopnickou práci někdejších Klubů a Kruhů přátel umění, jako ve Znojmě, Třebíči, Jihlavě, ale i ve Varnsdorfu, kde uvádí náročnou sbo-

rovou recitaci velkých básnických děl Literární klub. Jde i o jemně laděnou propagaci četby a poslechu poezie, která, jak se často mylně zdá, netěší se takovému zájmu jako próza. Tyto večery poezie překonávají i vžitou pověru, že verše moderních a současných básníků jsou nesrozumitelné. Návštěvníci odcházejí z divadel poezie přesvědčení, že Kainar, Mikulášek, Florian a jiní jsou jim blízcí. I nadšení recitátoři amatéři dosahují totiž po pečlivé přípravě toho, že učí, jak k současné poezii přistupovat, jak ji číst, jak se do ní vmýšlet a vcítovat. Čtenář při četbě se pak snaží postupovat podobně a poznává, že mnohá nesrozumitelnost, objevující se jen při letmém začtení, byla pouze zdánlivá. Někte rozdávají se vstupenkou a programem i výklad, který potom ještě doplňují slovem. Hlavně v Břeclavi a ve Znojmě. Volba autorů, alespoň některých, kteří mají vztah k místu a kraji, podtrhuje jen význam této ušlechtilé a jemně laděné propagace. Literární klub ve Varnsdorfu zajíždí se svými programy i do okolí.

Bohuslav Pernica

NOVÁ SEZÓNA

■ Ústí nad Orlicí

Nová územní organizace přinesla i do našeho ochotnického hnutí mnoho problémů, z nichž některé ještě nebyly vyřešeny. I tu však dosavadní zkušenosti ukazují, jak mnoho záleží na lidech, kteří byli postaveni k řešení úkolů anebo kteří sami — iniciativně a po ochotnicku k novým úkolům přistupují. V okrese Ústí n. Orlicí měli především šťastnou ruku ti, kdo povolali do funkce metodika LUT při osvětovém domě Václava Korbela. Soudruh Korbel je mladý pracovník, avšak s bohatými ochotnickými a osvětovými zkušenostmi. Mnoho let totiž působil jako herec, režisér, instruktor, člen OPS a KPS i porotce. Tato praxe spolu s vřelým poměrem ke kulturní práci, především k divadlu a hudbě, dává nesporně nejlepší předpoklady pro odpovědnou funkci okresního metodika. Svě funkce se ujal opravdu odpovědně. Již na první schůzi okresního poradního sboru pro divadlo předložil promyšlený plán práce, který byl podrobně prodiskutován a schválen. Oč půjde? Okresní poradní sbor pro divadlo především vychází z rozboru dosavadní práce, z dosavadních zkušeností. Plán obsahuje zhruba tyto složky:

1. Organizace. OPSd bude především rozšířen o nové osvědčené pracovníky. Bude zajištěno plnění úkolů a jejich kontrola tím, že schůze budou častější, zaměřené vždy pouze na jeden až dva hlavní úkoly a že bude stanovena osobní odpovědnost za jejich plnění. Členové OPS se budou starat jednak o svěřené úkoly, jednak o jednotlivé okrsky kolem místa svého bydliště.

2. Dramaturgické besedy a divadelní konference. Dramaturgické besedy budou již tradičně uskutečňeny ve všech souborech a v místech, kde jsou

předpoklady, aby vznikl soubor nový nebo jeho činnost byla obnovena. Při besedách o plánu bude se vycházet ze skutečnosti, že současné hry činily v minulé sezóně u nás 72 % titulů, zatím co např. naše klasika nebo hry pro mládež z repertoáru téměř vymizely. Na závěr těchto besed bude uskutečněna celodenní konference v Ústí n. O. Dopoledne budou učiněny závěry o besedách v souborech a o dalších živých problémech ochotnického života, odpoledne zhlédnou účastníci konference divadelní představení, o kterém bude provedena beseda. Venkovští účastníci budou svezeni autobusy. Na konferenci bude rovněž vyhlášena soutěž vesnických souborů.

3. Divadelní školení. Členové OPS vypracují téže školení pro ochotníky z nejdůležitějších oborů. Tyto téže budou prokonzultovány v OPS tak, aby odpovídaly místním poměrům a potřebám i úrovni souborů. Podle potřeb a požadavků souborů bude pak školení probíhat v zimních měsících jednak přímo v souborech, jednak v okrscích. Bude učiněn pokus vytvořit kroužek režisérů při OPSd. O náplni práce se bude ještě v širším měřítku diskutovat.

Rámcově bylo stanoveno, že po Novém roce přibude k těmto úkolům průběžně zajišťování a hodnocení soutěže vesnických souborů, organizace festivalů městských souborů, školení porotců a další úkoly, které budou postupně rozpracovány.

Zdálo by se, že jde o úkoly běžné a nové. V tom je kus pravdy, ale v podstatě jde o daleko víc. Jde nám o daleko hlubší a odpovědnější přístup k těmto úkolům. Odpovědnost se i v ochotnickém hnutí vyplácí. Přesvědčili jsme se, že tam, kde členové OPS odpovědně a zasvěceně přistupovali k práci souborů, projevují se dnes výsledky. Tam, kde jsme nechali věcem volný průběh nebo kde jsme jen slibovali a pak mávli rukou, tam bude dnes co napravovat. Pro příklady toho i onoho druhu není třeba chodit daleko.

NOVÉ HLEDÁNÍ

O souboru v Kerharticích, předměstí Ústí n. O., panoval řadu let názor, že si libuje jen v operetkách a že tam s nikým není vážná řeč. Co se však ukazuje? Je pravda, že se tu hrály (a ještě hrají) operety a hry se zpěvy leckdy nevalné ceny. Ale hráli tu v posledních letech i „Kutnohorské havíře“, „Samotu“ a „Půlnoční mší“. V současné době převládají jakousi úpravu Šamberkova „Jedenáctého přikázání“. Ale mají již plán na celou sezónu a ten ukazuje, že uvažují o Schillerovi („Úklady a láska“), že budou inscenovat Stehlíkovu „Mordovou roklí“, Blažkův „Fíliš štedrý večer“ a že s mladými připravili večer poezie k 43. výročí Velké říjnové socialistické revoluce.

To svědčí o tom, že musíme daleko hlouběji znát život souborů, že musíme pochopit skladbu jejich repertoáru, že musíme znát složení souboru a další skutečnosti, abychom mohli odpovědně a promyšleně ovlivňovat jejich dramaturgii. A o tento odpovědný přístup, o hledání cesty k „duši“ souboru — o to mimo jiné jde. Psal jsem na počátku loňské sezóny na stránkách tohoto časopisu, že jsme se v bývalém Pardubickém kraji snažili proniknout alespoň jednou za rok až do posledního souboru. Snad se to podařilo, ale někdy bylo to setkání se souborem příliš formální. Dnes jsme zkušenostmi bohatší a naše práce musí vycházet z nových podmínek. Chceme např., aby každý vesnický soubor odehrál za sezónu alespoň 2 — 3 představení. To znamená každému souboru na vesnici osobně pomáhat. Je to velké sousto a když je zvládneme, dosáhneme ve vesnickém ochotnickém divadle rozhodujícího úspěchu. Proto tedy hned na počátku sezóny hledáme nové cesty. Jednou z nich je dokonalá znalost prostředí a podmínek, druhou osobní, konkrétní a především soustavná pomoc, spojená s výměnou zkušeností. Okresní poradní sbor, který se může opřít o zkušeného metodika, má dnes cestu otevřenou: iniciativně uskutečňovat dobré podněty, hledat a bojovat, rozumět lidem v našich souborech a opřít se o ně! Tak bychom měli rozumět novátorství a hledačství v ochotnickém hnutí na cestě k socialistickému divadlu.

OLDŘICH MĚSÍČEK

ZK Chemotex Boletice vedl na III. Libochovickém divadelním tétu Ugrlunopovu satiru Krásno číslo 16

■ Jindřichův Hradec

Přijde někdy chvíle, kdy si člověk s plnou zodpovědností teprve uvědomí, jaká síla, jaké nadšení a bezmezná obětavost je v našich ochotnicích. Stovky hodin věnovaných zkouškám a představením, noci a kilometry, hledání, prohry i vítězství.

Nebylo by však této síly a úspěchů v naší ochotnické práci, kdyby nebyla

opřena o hradbu zanícených a věci oddaných organizátorů. Někde je třeba jen jeden, někde organizují, napovídají, malují i hrají, když je zrovna třeba, ale všude jsou pilířem dalšího rozvoje ochotnické práce. Zvláště nyní v podmínkách nové územní organizace a přenesení pravomoci a práce do okresů, zvláště tedy nyní mají schopní a nadšení organizátoři široké pole působnosti a veliké úkoly před sebou.

Co znamenají dobří pracovníci v souborech, okresním poradním sboru a v okresním domě osvěty, to jsme viděli na IV. okresní konferenci divadelních ochotníků v Jindřichově Hradci, která se konala 2. října t. r. za účasti 140 zástupců souborů z celého okresu. Nelze zrovna říci, že podmínky pro ochotnické divadlo by byly v tom rozlehlém okrese nějak zvlášť růžové. Množství malých vesnic a vesniček, málo průmyslu, řídké komunikační spoje, nedostatek vhodných divadelních sálů a jevišť a přece — v každé třetí obci je divadelní soubor!

Konference byla velmi pečlivě připravena. Asi 6 týdnů ji Hradečtí připravovali, ale výsledek stál rozhodně zato. Myslím tím nejen organizaci konference samé a její hezký průběh — až na diskusi delegátů, která mohla být živější a bohatší —, myslím např. i hezkou výstavku a prodej knih přímo v sále, vystavení a předání velmi hodnotných cen souborům i jednotlivcům za vítězství v soutěži 1959—1960 a řadu jiných, zdánlivě maličkostí, které svědčí o svědomité práci jindřichohradeckých ochotníků. Zsvěcený hlavní projev soudruha Dobiáše, vedoucího odboru pro školství a kulturu rady ONV, stejně jako diskusní příspěvek zástupce OV KSČ svědčí o zájmu strany i národního výboru, aby ochotnická činnost byla konkrétní pomocí při plnění velikých úkolů naší kulturní revoluce. Referát soudruha Dobiáše nebyl jen obvyklou zdravicí, ale hlubokým rozbořením perspektiv a cílů ochotnického hnutí.

K této konferenci připravil Okresní dům osvěty řadu materiálů hezky výtvarně řešených, které mohou být užitečnou pomůckou v ochotnické praxi. Metodický sborník k 40. výročí založení KSČ je rozdělen na hry určené tomuto výročí, dále na hry sovětské, o mladých lidech a klasické s uvedením, kde je možné jednotlivé hry si obstarat. Rád soutěže na r. 1960-61 k 40. výročí založení strany je vydán Okresním výborem KSČ, odborem školství a kultury rady ONV a Okresním výborem NF v Jindřichově Hradci. K této soutěži dává OV KSČ čestnou cenu za nejlepší inscenaci hry s tematikou budování socialismu, OV NF za nejlepší provedení hry s protivačnou a mírovou tematikou a ONV odmění vítězný soubor za hru bojující o socialistickou a komunistickou morálku. — Při konferenci byly již zástupcům souborů rozděleny přihlášky do soutěže s dobře vypracovaným dotazníkem, jak o připravované hře, tak o dosavadní práci souborů.

Okresní poradní sbor pro divadlo, který byl současně zvolen, je 24člen-

ný, zatím společný i pro loutkářské soubory a malé formy, se dvěma sekce: dramaturgickou a technicko-metodickou. V Třeboni a Dačicích, které nyní v nové územní organizaci patří k okresu Jindřichův Hradec, mají aktivisty začleněny do poradních skupin, jejichž vedoucí jsou členy předsednictva okresního poradního sboru. V okresním poradním sboru je i zástupce mládeže pro STM.

Návrh usnesení z konference, stejně jako plán práce okresního poradního sboru, vychází důsledně z deseti bodů přijatých na celostátním ochotnickém aktivu v Náchodě. V usnesení je řada zajímavých bodů, které správně vycházejí z konkrétních potřeb rozvoje ochotnického divadla. Jsou tu nejen semináře, školení a internátní kurzy pro režiséry a výtvarníky, pro vedoucí a režiséry školních a dětských souborů, ale i usnesení o tom, aby každá osmiletá i odborná škola měla svůj divadelní soubor, dále cílevědomá poradenská práce v dramaturgii a patronáty vyspělých městských souborů nad vesnickými a začínajícími soubory a kroužky. — Velmi důležité v tomto usnesení je však to, že na okrese jsou všechny podmínky k tomu, aby tato usnesení byla skutečně uvedena v život.

Ochotníci pracovníci na Jindřichohradecku vykročili dobře. Věříme, že tyto kroky budou i na jejich okrese pevným základem k dovršení přerodu ochotnického divadla v ochotnické divadlo socialistické.

JAROSLAV ŠINDELÁŘ

■ Cheb

Naše okresní poradní sbory pro divadlo mají v řadě okresů své pevné místo. Dlouholetá činnost a z ní vyplývající zkušenosti učinila je skutečnými pracovními orgány, jejichž iniciativa a konkrétní instruktorská a metodická pomoc je dnes už nezbytnou a důležitou součástí života našich divadelních souborů.

V nové územní organizaci dochází však často k různým výkladům pro-
hlubování socialistické demokracie,

Z Burianových Dálek v provedení souboru JZK Ústí n. Orlicí

kterého má ovšem být dosaženo další decentralizací, rozšiřováním pravomocí volených orgánů národních výborů a dalším posilováním úlohy společenských organizací. Také některé články o těchto problémech v našich časopisech přinášejí často ukvapené závěry anebo návrhy, které mechanickým přejímáním mohou poškodit výsledky dlouholeté práce aktivů dobrovolných spolupracovníků domů osvěty.

Pracuji s okresním poradním sborem pro divadlo již řadu let, a to nejen jako metodik, který organizuje jeho práci, ale také jako instruktor, lektor a člen soutěžních porot. Mám tedy určité zkušenosti, o kterých chci v tomto článku napsat.

Když jsem se letos zúčastnil XXX. Jiráskova Hronova, dověděl jsem se, že jsou místa, kde byly zrušeny okresní poradní sbory, protože byl zrušen okresní dům osvěty, anebo že práce OPS se špatně organizuje. Dochází tak k porušování usnesení ÚV KSČ a ke škodám, které již za krátký čas bude těžko napravovat. Ze jsem nebyl in-

Ochotnický soubor Hviezdoslav v Čachticích uvádí Molitěrou komedií Šibalství Scapinova

Ochotníci v Kopidlně uvedli Kubátové hru *Jak přišla basa do nebe*. V roli Vrchního pekelného rady V. Hloušek, J. Haken jako Pan Franc

formován špatně, tomu nasvědčuje i řada článků v Osvětové práci a jiných časopisech.

V nové územní organizaci by pro práci poradních sborů mělo zůstat hlavní zásadou, aby ony samy mohly rozhodovat anebo navrhnout, jak by jejich práce měla být dále řízena a organizována. Nemělo by se zapomínat na špatné zkušenosti z minulých let, kdy nám neuvážená administrativní opatření natropila mnoho škody. Je totiž daleko snadnější dobré dílo zbrklým postupem zničit než je vytvořit, je snadnější dobrovolně spolupracovníky otrávit než je získat.

Pokud se týká práce poradních sborů, nesouhlasím například se soudruhem Buřivalem, který ve svém článku v Osvětové práci č. 17 píše:

„Poradní sbory pro jednotlivé umělecké obory budou v nové územní organizaci pracovat při všech osvětových domech v okrese. V každém uměleckém oboru je třeba jeden poradní sbor vybudovat tak, aby mohl plnit celookresní funkci, což praxe lidové tvořivosti vyžaduje. Pokud jsou pro to podmínky, bude to většinou při osvětovém domě v sídle ONV.“

Nesouhlasím proto, že je to přinejmenším nepřesná formulace. Vyvíjíme přece už dlouhou dobu úsilí, aby poradní sbory byly pracovními orgány a tomu škodí každá centralizace. Přebere-li jeden poradní sbor celookresní funkci, znamená to v praxi, že buď převezme funkci bývalých poradních sborů (a tyto zaniknou, nebo již zanikly) — anebo se stane jejich řídicím orgánem — a to je v prvním případě špatné a v druhém těžkopádné.

V okrese Cheb jsme tuto záležitost řešili tak, že se předsedové bývalých OPS a okrskových metodici (kteří zůstali v sídlech bývalých okresních domů osvěty) podle potřeby scházejí a pro-

věřují si společný postup v určitých akcích, ať už je to organizování a řízení soutěží, metodická pomoc souborům nebo jiné úkoly. Zůstává tak zachována iniciativa „starých“ poradních sborů a je možno přenášet nejlepší zkušenosti. Praxe nás přece učí, že čím hustší je síť pracovních orgánů, tím lepší jsou výsledky a čím jsou tyto orgány blíže souborům, tím je lepší vzájemný styk, lepší znalost problémů a možnost zasáhnout včas všude, kde je třeba.

Poučení můžeme nalézt v práci bývalých krajských poradních sborů, která i při nejlepší snaze se nakonec soustředila na pořádání krajských přehlídek a aktivit. Vlastní práci okresních poradních sborů tyto krajské orgány ovlivňovaly jen velmi málo.

Stejně tak si zaslouží zamyšlení aktivy lidové umělecké tvořivosti, které mají nahradit dřívější komise LUT při odborech školství a kultury. Jestli je mají pouze nahradit, tak je to záležitost formální, protože za léta své praxe jsem slyšel o velmi málo komisích LUT, které by skutečně pracovaly a ne jen schůzovaly. Náš OPS bez této komise pracoval dodneška, a přesto byl v posledních dvou letech vyhodnocen jako nejlepší OPS Karlovarského kraje. Také zde je třeba se poučit ze starých chyb — nová hlavička je neodstraní.

Vždyt to byly jedině okresní poradní sbory, které konkrétně pracovaly na rozvoji ochotnického divadla. S jejich pomocí roste úroveň vesnických divadelních souborů a kde měly dost sil, aby mohly každému z nich zajistit stálého instruktora (bylo tomu tak u nás, v býv. okrese Mar. Lázně), ukázaly se výsledky jak v repertoáru, v účasti v soutěžích, tak i nakonec v krajských přehlídkách, ve srovnání se soubory, kterým se této péče a pomoci nedostávalo. Z této činnosti je třeba vycházet, je třeba si jí vážit a nejen ji zachovat, ale neustále ji rozšiřovat a zkvalitňovat. Naším ideálem přece je, aby poradní sbory byly co nejdříve ve všech spádových obcích a ne aby v sídlech okresů zasedaly veliké, nepružné orgány, vzdálené desítky kilometrů od vesnických souborů.

Naším učitelem musí být praxe a její výsledky. A ta nás naučí, že je užitečnější jeden metodik, obklopený kolektivem spolupracovníků a předsunutý na místě nejbližším souborům, než velký, těžkopádný aparát v sídle ONV, který má co dělat, aby organizačně zvládl sám sebe, je samá porada a na práci mu nezbývá čas.

Musíme se učit hospodařit nejen penězi, ale i lidskými silami. Musíme umět hledat a nacházet nejlepší způsoby práce. A to, jak praxe ukazuje, dovedly dobře naše poradní sbory. Proto i v budoucnosti budou největším zdrojem aktivity, iniciativy a skutečné pomoci našim divadelním souborům. Pokud jim ostatní orgány budou umět pomáhat v jejich práci, pokud budou umět využít výsledků jejich činnosti jako základu pro další opat-

ření ke zvyšování ideové a umělecké úrovně našich souborů — potud bude všechno na dobré cestě. Necháme-li rozhodovat domyšlivé byrokraty, kteří v některých okresech zneužívají situace, změní se decentralizace v centralizaci, bude mnoho předsedů a vedoucích, mnoho komisí a subkomisí — a málo práce.

Celookresní činnosti musí být pověřovány — a samy se jistě o ni zajímají, všechny poradní sbory stejného oboru, které v okrese pracují. Čím více jich bude, tím lépe — však ony si najdou způsob, který by jim nejlépe vyhovoval, jak svoji práci v okrese koordinovat a společně vykonávat.

Nová územní organizace se tedy musí stát příležitostí k prověrce dosavadní práce, k odstranění všech nedostatků a k rozvinutí všeho dobrého na základě zkušeností z praxe.

Jedině tak bude zajištěn další rozvoj ochotnického divadla a celé lidové umělecké tvořivosti, jedině tak budou vytvořeny nové, příznivé předpoklady pro úspěšné dovršení socialistické revoluce. KAREL MAŠEK

■ Náchod

Současná doba je i v ochotnickém dění předznamenána zásadními revolučními změnami v organizaci práce. Změny provedené ve správním řízení zasáhly i do sféry ochotnického divadla. V nových, velkých okresech Východočeského kraje byly vytvořeny okresní poradní sbory pro divadlo většinou jako pracovní orgány odboru školství a kultury ONV nebo osvětového domu, pověřeného řízením divadelní činnosti v okrese. Tyto orgány se jistě — jak nasvědčují první kroky — brzy stanou základními a nejdůležitějšími články v organizační struktuře ochotnického divadla.

V našem náchodském okrese byl ustaven okresní poradní sbor pro divadlo v měsíci září a jeho předsednictvo má 11 členů s přesně vymezenými odbornými funkcemi. Jako hlavní úkoly na II. pololetí 1960 si stanovil náš OFSd: zajištění celookresní evidence souborů i pracovníků hnutí, vyhlášení okresních soutěží a organizaci dlouhodobého okresního školení.

Na okresním aktivu 9. října byly vyhlášeny 3 okresní soutěže: soutěž vesnických souborů (bez omezení tematiky), soutěž městských souborů ke 40. výročí vzniku KSČ „o nejpotřebnější hru pro prostředí, ve kterém soubor žije a pracuje“ a celoroční soutěž aktivity souborů o putovní vlajku ONV. Soutěžít se bude v obvodech jednotlivých OD a vítězové obvodů změřit své síly na okresních přehlídkách v dubnu a květnu. Vítězné soubory získají čestný titul „vzorný ochotnický soubor náchodského okresu“.

Na základě dobrých zkušeností loňského dlouhodobého školení v Hradeckém kraji připravil OPSd v Náchodě dlouhodobé školení pro režiséry a vyspělé herce ochotnických

souborů pod názvem „Katedra herecké práce“. V osmi dvoudenních lekcích povedou odborní profesionální lektori 40 posluchačů krůček po krůčku jednotlivými úseky hercovy přípravy. Kladem tohoto školení je, že není plánem teoretizováním, nýbrž že je úzce spjata s praxí. Součástí jednotlivých lekcí je vždy zhlédnutí a kritické posouzení divadelního představení z běžné praxe souborů na okrese. Při tomto způsobu a pomalém postupu práce splní jistě školení cíle, do něho kladené a náklady (na kterých se spolu s ONV podílí Okresní odborová rada) se odrazí ve zvýšení kvality divadelních představení na našem okrese, který je přední baštou ochotnické činnosti v kraji.

VLADIMÍR SEMELKA

■ Gottwaldov

Nový okres má 105 obcí, proto jej bylo nutno rozdělit na několik menších částí, aby byla práce okresního poradního sboru pružnější a abychom měli se soubory nejužší kontakt. Za okresek zodpovídá vždy jeden člen OPSd, který si vyhledal ku pomoci tři až čtyři vyspělé ochotníky ze souborů svého okrsku a zajišťuje s nimi všechny akce OPSd. Tímto opatřením sledujeme, aby se na organizování ochotnického života v okrese podílelo co nejvíce aktivistů, pro něž připravujeme školení o hodnocení divadelních představení. V měsíci říjnu proběhly ve všech okrscích dramaturgické semináře pro vedoucí všech souborů.

Pro soutěž vesnických souborů jsme okres rozdělili na dvě části po čtyřech okrscích. Pro každou část máme jednu hodnotitelskou komisi, která po skončení soutěže ohlásí dva až tři nejlepší soubory pro okresní divadelní přehlídku.

Okresní poradní sbor má 14 členů, z nichž každý odpovídá za určitý úsek činnosti. Nyní vytváříme dramaturgickou sekci, s níž bude spolupracovat člen Divadla pracujících, a sekci pro mládežnické divadlo, kde budou pracovat rovněž učitelé a aktivisté ČSM. Mimo soutěž vesnických souborů vyhlásili jsme ještě pro nejvyspělejší soubory tematickou soutěž ke 40. výročí Komunistické strany Československa.

SVATOPLUK SLOVENČIK

■ Svitavy

Stává se téměř pravidlem, že na začátku každé nové sezóny se scházejí ochotníci pracovníci, aby na společném jednání provedli jednak bilanci práce dosavadní, jednak vytyčili perspektivy práce, která je v nejbližší době očekává. Toto poslání měl také aktiv ochotníků svitavské oblasti, který proběhl v neděli 2. října v malém sále Lidového divadla ve Svitavách.

Zajímavá byla již obsáhlá úvodní zpráva, přednesená Jiřím Karešem,

Z Jiráskovy Lucerny v propedézi ZK Cukrovary v Kopidlně

kteřý hovořil o úspěších i neúspěších uplynulé sezóny. Ať to již byla otázka aktivity souborů (a s tím související účast v divadelní části soutěží LUT), dramaturgie, školení ochotníků a konečně i vlastní činnosti poradního sboru pro divadlo — všechny diskutované a důsledně rozebírané náměty byly velmi dobrým podkladem pro poznávání činnosti ochotnických souborů svitavského okrsku za poslední uplynulé roční období. Jestliže jsme na jedné straně potěšeni velmi dobrou úrovní dramaturgie v ochotnických souborech (převaha současné hry je také patrným úspěchem), na druhé straně se neradi setkáváme s úkazem pasivity některých divadelních souborů. Dodnes jsou nám soubory v Baně, Bělé nad Svitavou, Březové nad Svitavou, Chrastavci, Koclířově a Pohledech dlužni odpověď, proč nedokázaly uskutečnit za poslední období jedině plánované představení. S jejich lhostejným postojem kontrastuje dobrá snaha vesnických souborů, které mnohdy za ztížených podmínek připravují inscenace zvolených her. Takovým souborům z Radiměře, Bohuňova, Lánů, Lačnova, Mikulče, Sklené a všech ostatních vesnic, kde odvedli kus poctivé práce, patří slova uznání. Vysoce pak oceňujeme a vážíme si tvůrčí aktivity souboru ZK Vigona 07 Opatov a souboru Lidového divadla Vigona Svitavy, které vykonaly záslužnou politickou práci, zejména uskutečněním řady zájezdů na naše vesnice.

Na ochotnickém aktivu se nejen hovořilo o tom, co bylo, ale též o práci a perspektivách, které soubory v nové sezóně 1960—61 čekají. Bude to především nově vyhlášená soutěž divadel-

ních souborů LUT svitavského okresu, která má podnítit k další činnosti všechny naše soubory. Věříme, že tentokrát bude co nejvíce ochotnických kolektivů úspěšných. Nezapomínáme ani na péči o odborný a politický růst našich souborů. Připravili jsme pro ně jak školení rázu teoretického, tak školení charakteru praktického. V praktickém oboru to bude základní maskerský kurs, v teoretickém odvětví cyklus přednášek Smysl práce ochotnického souboru. Cyklus bude uspořádán v rámci nově připravovaného běhu Lidové akademie. Ve čtyřech přednáškách budou účastníci seznámeni s dějinami divadla, dramaturgií ochotnických souborů, prací herce na roli a prací režiséra s hercem.

Jak je vidět, čekají nás v ochotnickém hnutí nové úkoly. Přitom to jsou úkoly radostné, kterých se může zhostit každý, i ten nejmenší ochotnický soubor. Všechno to nové nadšení mají soubory vložít do správného přístupu k práci, která se nejvíce bude týkat vhodného výběru her, ale nejen výběru, nýbrž i celé přípravy — od začátku studování až po konečné jevištní ztvárnění. Je to práce velmi odpovědná a také o ní jsme hovořili v druhé části nedělního aktivu. V dramaturgickém semináři, který úspěšně vedla prof. Votavová, jsme rozebírali dramaturgické a inscenační možnosti ochotnických souborů velmi podrobně.

Škoda jen, že ne všechny soubory projevíly o aktiv zájem. Byla ještě celá řada těch, jež účast přislíbily — a nakonec zůstalo při pouhých slovech. Považujete to za správné, ochotníci?

SYLVIE OBENRAUCHOVÁ

Sobotecký skleník

„Nad městečkem Bělčím, uloženém v dlouhé kotlině, klenula se vysoká, bledá, tichá obloha... Nad střechami doškových a šindelovými, papírovými, ba i nad pyšnou střechou, pokrytou anglickou břídrou, vznášely se mlčenlivé, loudavé proudy kouře.....“

Život malého městečka, který před sebou Rais otevřel jako na dlani. Venkovské městečko se svým nepsaným, ale přísným zákonem věčné neměnitelnosti minulého století. I když nelze stanovit v Raisově díle pevné místo děje, přece jen cítíš, že to byla zřejmě Sobotka, která velkou měrou inspirovala spisovatele k napsání samotného románu, stejně tak jako ilustrátora Adolfa Kašpara, který si náměty k obrázkům vzal přímo ze Sobotky.

„Rais jsem četl celého,“ říká dr. Alois Kafka, sobotecký lékař, vášnivý ochotník, režisér a herec. „A po Skleníku jsem sahal nejraději. Všechny ty postavy a postavíčky ze Skleníku se mně promítaly na jevišti. Vždyť jsem se s některými setkával i v Sobotce! To by byla pro náš soubor hra!“

Jenomže zdramatizovat román není tak snadná věc. Přesto se do toho soudruh Kafka pouští.

Píše se rok 1944. Dramatizace Skleníku dostává svou první podobu. Sobotečtí ochotníci, kteří ji čtou, jsou nadšeni. Jenomže méně nadšeni jsou protektorátní cenzoři. — „Kdepak tohleto, milý doktore, se pro dnešní dobu nehodí.“ — Co kdyby lidé, kteří se přijdou podívat do divadla, viděli v tomto omezeném světě maloměstáků

své vlastní obličej? Co kdyby si prstem ukazovali na svého starostu a říkali, že je stejně hloupý jako ten, kterého viděli ve Skleníku? Neutrpla by potom autorita skutečného pana starosty, radních a všech těch, kteří stáli tehdy v popředí města? — A tak byla dramatizace Skleníku zamítnuta a odstěhovala se na několik let do zásvuky stolu dr. Kafky. Na svět přišla znovu až loňského roku, tentokrát s doporučením KNV. A tak se premiéra konečně dočkala svého dne v Sobotce.

Ale to už je jenom vzpomínka více než třiceti lidí, kteří se do toho všeho dali s opravdovým západem. Nebyla to malá práce! Vždyť jenom samotná scéna měla dvacet devět obrazů, které musely rychle navazovat. O to se dobře postaral vedoucí výpravy soudruh Josef Škorpiš se svými spolupracovníky. Jen tak mohlo dojít ke vtipné scéně bohatého kupce Dařbujána a jeho ženy, kteří si mysleli, že nad jejich majetek a odkvétající Málunku není na světě již nic dokonalejšího. — Ve hře je mnoho konfliktů ze světa drobné buržoazie, která se opírá po módních vzorech města a zapomíná rychle na svůj prostý původ, za který se dovede i stydět. Proti této společnosti stojí mladí lidé — Karel a jeho žena Gusta. Bojují proti předsudkům a pomluvám a nakonec se jim přece jenom podaří zvítězit nad vtělenou městskou honorací, která se svým chováním sama zesměšňuje.

Kafka vymezil v dramatizaci to nejpodstatnější a Raisem nejprokreslenější: Život maloměstáků. Rozvedl jejich názírání na majetek a úřad, ukázal, jak se rodilo panstvo, čím se chlubil a vynášelo nad ostatní, i na způsoby, kterými to dávalo znát svému okolí. Ukázal na jejich neupřímnost i prázdný život. S ním konfrontoval život prostých lidí, které se snažili maloměstáci získat pro své zájmy, což se jim málokdy podařilo, protože prostý člověk svým zdravým rozumem jejich medové řeči nebo klevěty včas prohlédl.

ný život. S ním konfrontoval život prostých lidí, které se snažili maloměstáci získat pro své zájmy, což se jim málokdy podařilo, protože prostý člověk svým zdravým rozumem jejich medové řeči nebo klevěty včas prohlédl.

A všechny tyto postavy bylo nutno hrát s opravdovým západem. Soboteckým ochotníkům se to víc než podařilo. Ať již to byli zkušení dlouholetí ochotníci, jako např. soudruh Antonín Janá, dělník z Obnovy, nebo sedmnáctiletá studentka Ivana Broučková či Tamara Kafková, které prodělávaly svůj první divadelní křest. Hra se nejen Soboteckým, ale i družstevníkům z okolních vesnic velmi líbila. O tom konečně svědčí pět vyprodaných divadelních představení.

Po Půlnoční mši, kterou Sobotečtí uvedli na jaře, je Skleník další hrou, která měla v Sobotce živý ohlas. Přičteme-li k tomu důstojné letní oslavy Šrámkovy, polskou komedii Svátek pana děditele a nastudování nové hry pro soutěž a zimní období, můžeme opravdově říci, že kulturní život Šrámkovy Sobotky je skutečně bohatý. A členové divadelního souboru Osvětové besedy v Sobotce se o to přičiňují nemalou měrou.

Oldřich Rajman

DOBŘÝ PŘÍKLAD

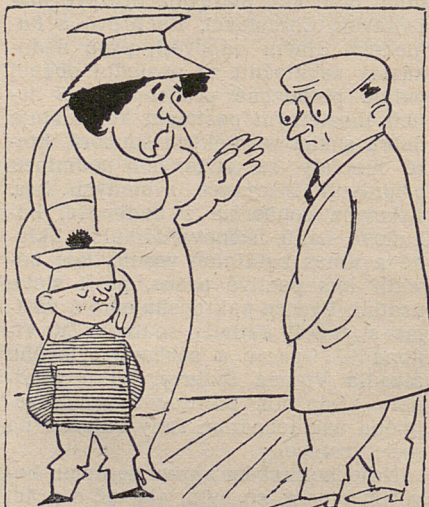
Osvětový dům ve Svitavách vydal v září 1960 tištěný metodický materiál pro divadelní soubory. Pěkně upravená knížka je zaměřena převážně k dramaturgické práci: zveřejňuje plány několika souborů ze Svitavska; k tomu je připojen dost velký soupis her našich i cizích, klasických i současných.

L I D S T V O

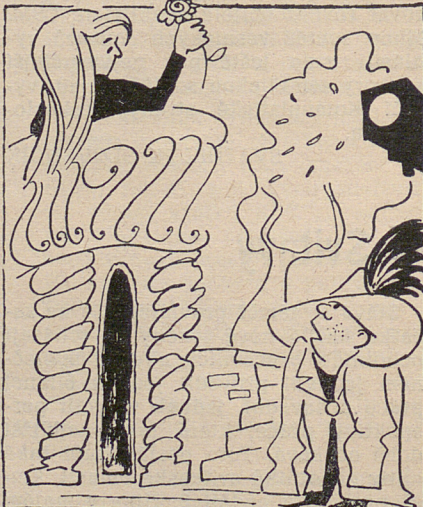
ZA NAŠICH

Ale to je mi hezký pidimužiček! — Dámo, nejsem pidimuž, jsem ředitel školy.

Jestli ta muchomůrka není hlavní role, tak to Robertka hrát nenechám.

Prosím, brácha má dneska fotbal, tak přý to mám vzít za něj.

Jádem knížky jsou dramaturgické plány. Každý z nich obsahuje stručnou charakteristiku obce, ve které soubor působí, charakteristiku souboru a podmínek práce, plánované hry na tuto sezónu, přičemž u každé hry je krátké nebo i obsírnější stanovisko dramaturga a datum premiéry. Některé soubory uvádějí také rozpočet inscenačních nákladů a přesné rozdělení pracovních úkolů při jednotlivých inscenacích. Škoda jen, že se nikde nedočteme, s kolika představeními v místě a v okolí soubor předběžně počítá a co se udělá, aby byl zajištěn co možná největší počet repríz.

V dramaturgických plánech jsou uvedeny rovněž termíny a tituly představení, které v místě souboru sehraje Státní zájezdové divadlo. Tato koordinace je velmi cenná a příkladná.

Všechny dramaturgické plány, uveřejněné v brožurce, jsou pěkné, promyšlené, i když je možno zejména ve stylizaci dramaturgických výkladů najít ne jeden nedostatek. Ale nejdůležitější je to, že tyto soubory si dovedou svou celosezónní práci rozvrhnout, že výběr her je v zásadě dobrý a zřejmě odpovídá možnostem souborů, že sestavy her jsou vyvážené, i že v každém plánu se počítá s divadlem pro děti a s malými formami.

Dobrá dojem z tohoto metodického materiálu poškozuje značný počet tiskových chyb.

Zkušenost říká, že nejlepším výchovným prostředkem je příklad. Osvětový dům ve Svitavách výběrem a zveřejněním několika dobrých dramaturgických plánů dal příklad všem ostatním souborům ve své oblasti. A já bych zase rád dal za příklad ostatním osvětovým domům tuhle práci Osvětového domu ve Svitavách.

V. S.

Dramaturgický plán divadelního studia Josefa Skřivana

Divadelní studio Josefa Skřivana v Brně vycházelo při sestavování letošního dramaturgického plánu z dosavadní repertoárové situace a z požadavků, které jsou v současné době kladeny na ochotnickou scénu. Při kritickém hodnocení svých dosavadních inscenací jsme přišli k závěru, že zdravé jádro budoucí činnosti tkví v nastupující generaci nových talentů, nezatížených ochotnickou šablonou a různými manýrami. Proto se chceme v nadcházející sezóně věnovat cílevědoměji výchově nových členů a plnit tak hlavní úkol divadelního studia.

Omezili jsme počet premiérových představení na 2—3 celovečerní hry z uvedeného seznamu a 2 hry pro mládež. Počítáme ovšem s tím, že nácvik některých her bude probíhat paralelně se školením herců, které se uskuteční podle zvláštního plánu. První semestr proběhl od začátku října do poloviny prosince 1960. Školení je plánováno na dva roky (4 semestry).

Dosavadní plánované hry budou uvedeny v divadle Julia Fučíka na Výstavišti a po adaptaci sálu na Gorkého ulici bude veškerá činnost přesunuta na vlastní jeviště, kde se soubor zaměří převážně na studium malých forem, satirických pásem a večerů poezie.

Celovečerní hry:

Alois Jirásek: Samota.

Hra patří k méně známým odkazům velkého klasika našich revolučních dějin. Odpovídá však zdravému vkusu našeho diváka, protože mu vykládá svět pravdivě a srozumitelně. Chceme touto inscenací též splatit Jiráskovi to, co jsme mu zatím dlužni.

Božena Benešová: Věra Lukášová.

Tuto lyrickou prózu v dramtizaci E. F. Buriana hodláme uvést proto, že chceme vrátit na jeviště trochu lyriky a věnovat se při nácviku též studiu divadelního stylu.

Frank Tetauer: Úsměvy a kordy.

Divákovi zde chceme ukázat malý veseloherní pohled na feudální společnost a její zákonité stíny.

Antonín Reček: Setkání.

Původní novinka autora souboru. Diváci se ve hře setkají se svými současníky, s jejich životem a osudy v konfrontaci dvou uměleckých světů.

Hry pro děti a mládež:

K. M. Walló: Princezna se zlatou hvězdou na čele.

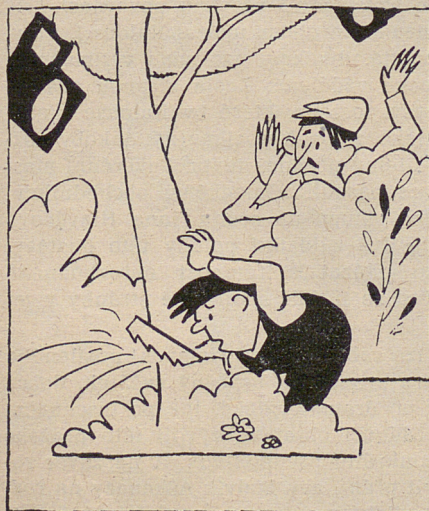
Dětskému divákovi se chceme představit hrou, která je psána čistou jazykovou formou, která je svým obsahem přijatelná i těm nejmenším. Děti se zde seznamují se základními problémy společenského života, mírem a válkou.

Bohumil Liška: Král šašek.

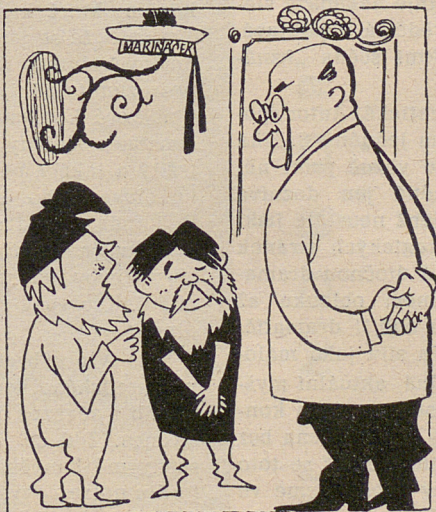
Rovněž nová hra v rukopisu. Autor zajímavým způsobem rozvíjí u dětí etické pojmy krásy a dobra. Prostý člověk z lidu, který se dostane záměnou osob k moci, vládne lépe než sám král.

Za výbor Divadelního studia E. Perna

A T H Á L I E MLADŠÍCH LET

... Já malý dřevorubec, pachtím se tu od rána.

Kde je to otrávené jablko pro Sněhurku? — Prosím, Jarouš je takový nenasyta.

Škoda, že jsme na ten kostým jelena ne-sehnali ještě lesní vůni.

PRVNÍ DRAMA LUDVÍKA AŠKENAZYHO

Jana (J. Hlaváčková) a Palivec (M. Růžek) z inscenace ÚDČA. Foto Housková

Po premiéře nové verze „Hosta“ Ludvíka Aškenazyho se nám znovu zdá, že obrodu současného dramatu lze očekávat především od autorů, pro něž až donedávna drama nebylo hlavní sférou působnosti, od básníků, prozaiků a začínajících autorů, nezátížených konvencí a rutinérstvím, kteří ve svých dramatických pokusech teprve začínají hledat nový tvar pro vyjádření svých myšlenek. Tento regenerační proces, naznačený už mnoha prvky jevištních děl Hrubínových a Topolových, našel šťastné pokračování v divadelní prvotině Ludvíka Aškenazyho „Host“. Aškenazy má dobrou praxi rozhlasovou a především filmovou. Na jevišti je však skoro nováčkem a snad právě proto se jeho „Host“ po mnoha stránkách vzpírá schematickému klíči. Aškenazy se do značné míry vzdává vděčných divadelních efektů, plně se soustřeďuje na naléhavé a zneklidňující téma své hry, řešení problému však víc než v dramatické situaci hledá ve zdánlivě nedramatické výměně názorů. V této, těžko říci do jaké míry vědomé nechuti k divadelní konvenci a šabloně, je pozitivní rys Aškenazyho prvotiny. Je tu výborný, živý dialog, prosycený paradoxy. Spíš než akcí argumentuje Aškenazy slovy dialogu, a hle: jeho slova jsou přesvědčivá a poutavá, poutavější než leckterá rutinérská, efektní scéna „uznávaného“ dramatika.

„Host“ je drama — tak trochu nedramatické. Autor spotřebuje takřka všechnen děj hned v prvním jednání. Srážka dvou světů, vrcholící výstřelem bývalého vězně proti německému obchodníkovi, pak už více méně jen doznívá v nitru zúčastněných hrdinů, v dialogu, jenž neustále jiskří kontrastním prolínáním směšných i tragických stránek života, který však nevybuchuje, nestrhává útočnou dramatickosti, která by se klenula ve vzestupném oblouku až k závěru hry. Ale i přes tuto oslabenou vnější dramatickosti má Aškenazyho „Host“ naléhavost a sílu jako málokterý z novějších dramatických textů. Silná, aktuální myšlenka o nebezpečí znovu se rodícího fašismu i otázka konfliktu svědomí a práva, individuální msty, je položena bez frází, s bezpečnou znalostí drobných faktů, z nichž se toto drama skládá. Víc než „velké charaktery“ obdivujeme ve hře řádku živých detailů, pro Aškenazyho tvorbu tak typických. I spojení tiché melancholie nad neúprosnou spravedlností, která se se svými paragrafy obrací proti hrdí-

novi, jemuž patří naše sympatie, s nenávistí ke všemu, co plodí zruďné teorie i k jejich nositelům, je čistě aškenazyovské.

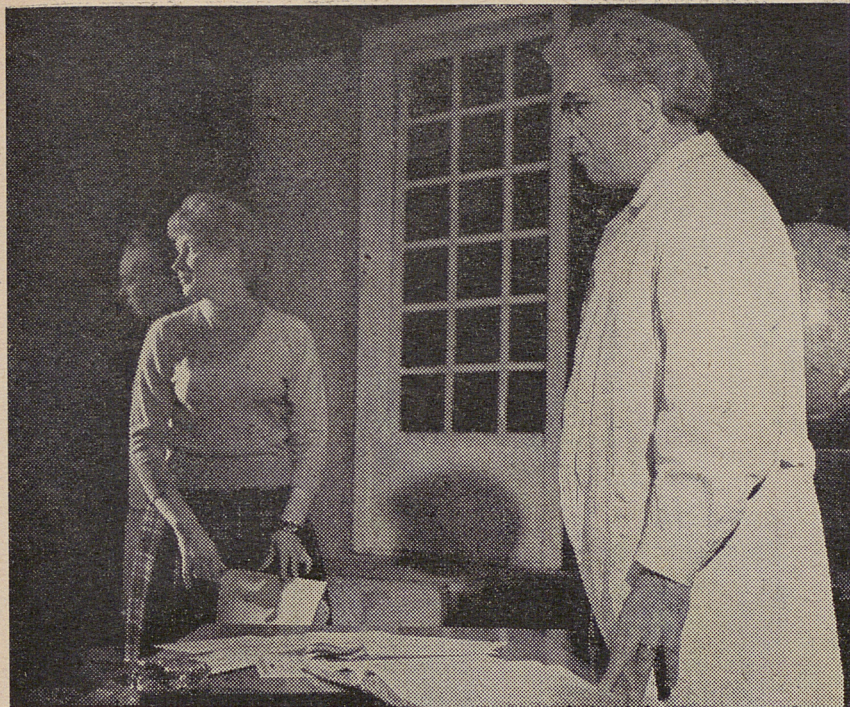
Bylo by ovšem možno namítat, že autor není dost důsledný v kresbě svých postav, že nejde dost do hloubky a že v některých okrajových postavách se spokojil s pouhou vnější ilustrativností. Třebas i ta Jana, oscilující neustále mezi chtěnou vzpurností a citovostí, je postavou, která nás místy nechává trochu na pochybách o svém pravém charakteru. Poměrně jednostranný Emil Kalous, nervově vyčerpaný, podlomený a nejistý člověk, bojující o své poznání na takřka nepostřehnutelném půdorysu literární předlohy, je v nebezpečí, že bude zatlačen do pozadí svéráznou a z textu výrazně vystupující postavou starého dělníka Palivce (v původní verzi Remundy). To je postava, kovaná ze slov i činů, dávající herci vděčnou příležitost k rozehrání bohaté škály vlastností. Propracováním postav Kalouse a Jany by se prohloubil nejen vnitřní vývoj obou hrdinů, ale na přesvědčivosti a dramatickosti by tak získalo i druhé a třetí dějství hry, které se takto zdá být pouhým dovětkem otevřené srážky, probíhající před našimi zraky v I. jednání.

Skutečnost, že tyto problematické stránky, zvyšující ještě náročnost textu, zůstaly i v přepracované verzi hry, dává režisérovi i hercům velkou odpovědnost. Proto bude plně na místě poznamenat na těchto stránkách znovu, že Aškenazyho hra bude z hlediska ochotnických souborů takřka nepřístupná. Jen vyspělý soubor, který úspěšně zvládl nejnáročnější úkoly, může se zdarem vystihnout vnitřní život postav a plně rozvinout Kalousův úporný zápas i Janin vývoj, rozložený do drobných replik poetického dialogu, aby se plná dvě jednání nestala pro diváka nudnou diskusí nebo falešně idylickým obrázkem vzrůstajícího citového pouta mezi Kalousem a Janou. Ani souboru Divadla čs. armády v režii L. Pistoria se nepodařilo beze zbytku se vyrovnat se všemi požadavky hry. Ani jiskrný dialog a tichá komorní atmosféra příběhu, z níž neefektivně do popředí vystupuje několik prostě viděných postav, ani toto správné a citlivě vystižení specifických vlastností textu nestačilo k tomu, aby představení úplně překrylo nedramatickosti 2. a 3. jednání.

Vděčné herecké příležitosti využil především Martin Růžek, jehož Palivec měl správnou míru drsnosti i chlapčeského citu. Pod tou drsnou slupkou bylo cítit dobré srdce. Svěrázný a zemitý portrét, jaký Růžek vytvořil, patří k výkonům, které k sobě soustřeďují všechnu pozornost. A to tím spíš, že se jako nemalý problém ukázal Kalous J. Valy, postava matná, rozpačitá, divákovi pro svou výjimečnost nesrozumitelná i trochu vzdálená. Zcela stranou zůstaly i některé komické rysy postavy, které by Kalouse s obecně sblížily daleko víc než pochmurný, jakoby roztržitý a takřka neslyšitelný přednes textu. Suverénní masku elegantního dravce nasadil německému obchodníkovi Č. Řanda již od svého vstupu na scénu. Jana Hlaváčková hraje v Janě střídavě dvě základní polohy této postavy, bezpochyby ve snaze ukázat extrémnost nerozhodného mládí. Teprve v závěru se jí daří spojit obě stránky v jedinou.

Přes tyto výhrady lze zahajovací představení posíleného vinohradského souboru označit za úspěšný začátek, dobrý příslib i závazek jak po dramaturgické, tak po inscenační stránce. Zdá se, že žádoucí obrat ve vývoji této pražské scény má konečně konkrétní předpoklady. A na závěr referátu nelze nevyslovit přání, aby Ludvík Aškenazy na rozdíl od titulu své dramatické prvotiny — nezůstal na jevišti jako původní autor jen přechodným hostem.

FAVEL GRYM

V listopadových dnech se uskutečnil zájezd známého kutnohorského souboru domu osvěty J. K. Tyla do Vídně. Pro naše krajany zde Kutnohorští uvedli Vrchlického Noc na Karlštejně, Karvašův Meteor a pro děti Voglové Pasáčka vepřů. Z posledních dvou inscenací jsou naše snímky.

KUTNOHORŠTÍ DO VÍDNĚ

O LIDECH ZE ZÁKULISÍ

Ochotníci je zpravidla neznají, ty skryté pracovníky, vytvářející zařízení jeviště, opony, jevištní konstrukce, divadelní kostýmy a jevištní dekorace. Jedním ze závodů, podílejících se na těchto pracích, jest závod Divadelní služby v Újezdě u Brna.

Před několika desítkami let byla založena v Újezdě dílna malířských dekorací a jevištních konstrukcí. Postupně se závod rozšiřoval a když po roce 1950 byl převzat do správy státu, změnila se podstatně jeho struktura a výrobní poměry. Začalo se vyrábět strojní zařízení a konstrukce pro jeviště. Také ve výrobě reflektorů a regulací jevištních osvětlení závod převzal výrobu a dodávky. Organizační začlenění závodu v místním hospodářství se ukázalo jako nevyhovující.

Závod se stal jedním ze závodů Divadelní služby, Praha, které se starají o to, aby naše profesionální i ochotnická jeviště šla v duchu doby a také vyhovovala estetickým požadavkům. Úlohy byly rozděleny tak, že v Praze se nyní vyrábějí divadelní dekorace a v Újezdě u Sokolnic především jevištní konstrukce, strojní zařízení a reflektory. Újezdští pracovníci mají již dobré zkušenosti. Tak kupříkladu v roce 1958—1959 obdrželi velkou zakázku na výrobu jeviště a zařízení pro širokoúhlé kino v Gottwaldově. Mimo to získali dodávky pro kulturní domy v Příbrami, Ostravě-Stalingradu, vyrobili dvojitou točnu pro výstavu čs. skla v Moskvě a podíleli se na zařízení Parku kultury v Bratislavě. Všechny tyto zakázky měly hodnotu mnoha miliónů a pracovníci Divadelní služby přesvědčili veřejnost, že jsou opravdovými odborníky ve svém oboru. Teď právě dokončují zařízení jeviště pro Krajské divadlo v Trnavě. Jenom nosníky jeviště váží 26 tun! Práce na jevištním zařízení má hodnotu tří miliónů a po dokončení budou mít Trnavští jeviště s největší mechanizací v republice a jednu z velmi krásných scén.

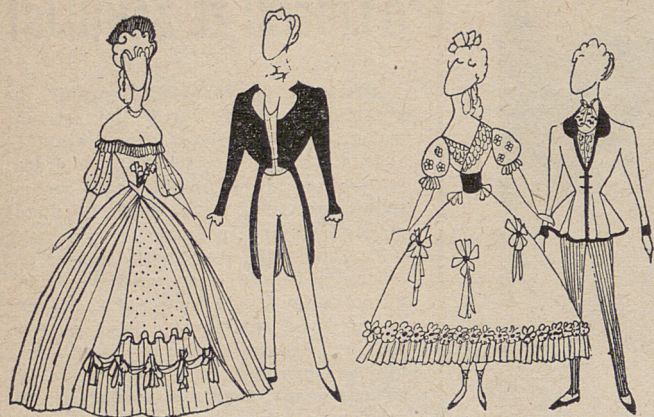
Dnem 1. července 1960 byl závod převzat do správy ministerstva školství. Závod bude podle příslibu ministerstva od základu přebudován a zmodernizován, výroba zmechanizována. Práce mají skončit v roce 1965. Podnik bude mít dvakrát tolik zaměstnanců jako dosud. Náklady na rekonstrukci závodu přesáhnou osm miliónů. Mimo to bude zřízeno elektrooddělení. Pro příští roky čekají na pracovníky v Újezdě velké úkoly. Je to jednak vlastní rekonstrukce závodu, hlavně však zvýšené nároky na dodávky jevištního zařízení. V roce 1961 jsou to jeviště v kulturních domech a závodních klubech v Jihlavě, Žilíně, Kralupech, Karviné, Havířově, Dubnici atd. Každá z těchto prací představuje miliónové dodávky. Také výroba reflektorů v roce 1961 bude zmodernizována a závod začne dodávat nízkovoltové reflektory s vysokým výkonem.

Jak je vidět, čeká na pracovníky Divadelní služby v Újezdě velká práce. Jistě ji splní tak, jako všechny dosažité úkoly.

Z. K.

KAREL ŠÁLEK

ÚVOD DO KOSTÝMNICTVÍ

Dumas: Dáma s kameliemi

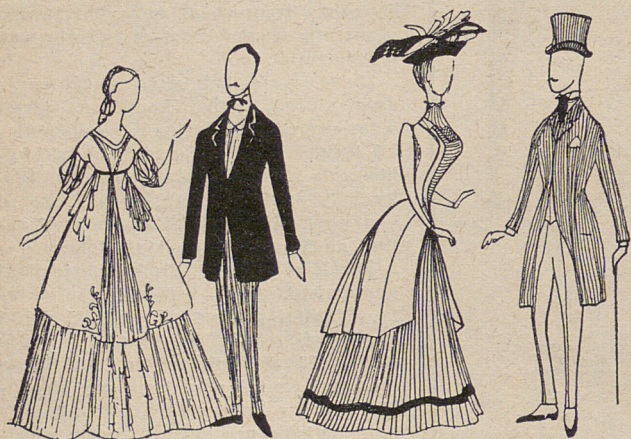
Žena: zlatožlutá, růžová, modré zdobení — atlas, hedvábí, uvutan

Muž: tmavomodrý frak, bílé kalhoty a vesta — samet, krepsilon

Jirásek: Filosofská historie — Čechy 1848

Žena: růžová s modrými květy — hedvábí, mušelin

Muž: světle šedý kabát — samet, koverkot

FRANCIE 1860

Ženy: jemné šatovky tlumených tónů s pastelovými ozdobami, hedvábí, krajky, plyše, samety, korále, porty
Muži: oblekovky černé, bílé, šedé, béžové, tmavomodré

ANGLIE 1870

Ženy: šatovky kvalitní, hedvábí, krajky — střízlivé barvy
Muži: obleky šedé, bílé, černé, hnědé

FRANCIE 1875

Pastelové barvy velkých kontrastů — šatovky, hedvábí, brokát (2 figury vlevo)

ANGLIE 1890

Šatovky tlumenějších barev — hedvábí, krajka, atlas

VIDĚŇ 1905

Šatovky ostrých tónů — hedvábí, plátno (figura vpravo)

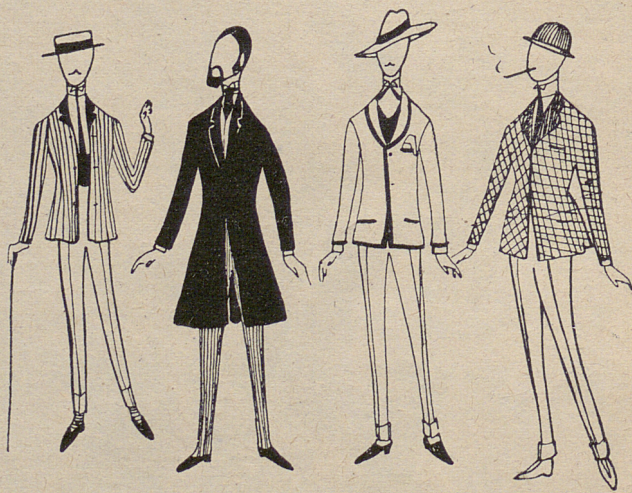

Stech: Třetí zvonění

Žena: stříbrná šatovka, modrý taft
Muž: oblekovka světle šedá, černý pruh

Shaw: Domy pana Sartoria

Žena: světle šedý atlas
Muž: černá oblekovka

FRANCIE, NĚMECKO, ANGLIE, RAKOUSKO — 1880—1910

Materiál: oblekovky černé, bílé, hnědé, šedé — kostky, pruh

PLAVBA MÍRU, PŘÁTELSTVÍ A RADOSTI

Je sobota 10. září, několik minut před třetí hodinou odpoledne. V přístavišti osobních lodí u Palackého mostu je rušno. Poslední přípravy a konvoj Plavby míru, přátelství a radosti vypluje. Přecházím kolem lodí a hledám známé tváře. Zahlédl jsem členy divadelního souboru BSS z Brandýsa nad Labem. Mávají na mne. Směr — motorový člun „Solidarita“. Zařadil jsem se do proudu opozdělých účastníků a ani nevím jak, octl jsem se na palubě. Krátké pozdravení se členy souboru a už vyplouváme.

Začíná velká manifestace za usku-tečnění konference o všeobecném a úplném odzbrojení za účasti všech států, ať jsou nebo nejsou zastoupeny v OSN. Náhle se ozval ze všech reproduktorů na lodi příjemný hlas, recitu-jící Nezvalovy verše:

Zahrají ti na všech černých klávesách noci,
zahrají ti na všech bílých klávesách dne.

Na tvou počest vzlétnou do výše
stříbroocí
motýli k horám, kam se nedohlédne.

Stál jsem na palubě a díval jsem se kolem sebe. Na vodě pluly plachetnice, u břehu skotačily děti a na břehu zapomněli na celý svět milenci. Taticí seděli pod stinnými stromy u malé hospůdky a nad sklenicí piva diskutovali (jistě o kopané).

Jak je krásný mír. Nad mou hlavou se třepotala rudá vlaječka s bílou holubicí, symbol míru.

Ještě jsem se usmál na hezkou dívku v kajaku, který projížděl kolem, a sešel jsem do podpalubí. Tam již začínal veselou písni program. Písňe střídaly satirické scénky a „osobní“ problémy konferenciéra (300 pruních lásek) s. Josefa Jakoubka. Sympatie si získala posluchačka Státní konservatoře Marta Ciheľníková písni z Hrubinovy hry „Srpnová neděle“. Velký úspěch měla také „Opereta v Sazce“ v podání s. Ciheľníkové st., s. Radechovského a konferenciéra této parodie

J. Kratochvíla. Nesmím však zapomenout na hudební doprovod s. Gregora. Celý pořad plynul v radostné pohodě.

Když jsem o přestávce seděl s režisérem souboru J. Kratochvílem na palubě, byla již tma. Na jeho tváři bylo vidět stopy únavy. Jen to zkuste účinkovat několik hodin na loďních schůdkách a za doprovodu loďního motoru.

Po přestávce jsme se cele vžili do domácího prostředí. J. Jakoubek recitoval Wolkrovu „Baladu o námořníku“ a do programu přispěl i jeden člen loďní posádky veršovaným vyprávěním o starém mořském vlku. A to již jsme připlovali do přístaviště. Když jsme kráčeli po nábřeží, byla vidět únava na všech členech estrády, ale zářící oči prozrazovaly radost z dobře vykonané práce.

Proč to všechno píší? Chtěl bych tímto poděkovat jménem účastníků Plavby míru, radosti a přátelství na lodi „Solidarita“ všem členům divadelního souboru Závodního klubu BSS z Brandýsa nad Labem za hezké zážitky.
Jiří Dolanský

Z rozsáhlého díla klasika ruské dramatiky A. N. Ostrovského rozmnožila Dilia hru BAŽINA v překladu J. Tichanovičové a úpravě H. Synkové. Hra, charakterizovaná autorem jako „obrazy moskevského života o čtyřech dějstvích“, je pochmurným obrazem kupecké Moskvy v polovici třicátých let minulého století. Děj hry zachycuje životní příběh bývalého studenta Kiselnikova; v průběhu sedmácti let jsme svědky rozvratu jeho osobnosti i jeho rodiny (je přílišný dobrák a poctivec, než aby mohl žít ve světě podlých kupeckých machinací, nemravností, předsudků a pověr — a nemá sil vzepřít se a dostat se ven z té bažiny, která ho pohlcuje). Hra, v mnohých scénách sugestivní, má 6 mužských, 5 ženských rolí, jednu dětskou (šestiletá Líza) a malý kompars. Nároky na výpravu jsou velmi malé. Text je doplněn seznamem her A. N. Ostrovského, které byly v Dilia rozmnoženy.

Ze sovětské dramatiky je třeba upozornit především na hru Leonida Leonova INTELLIGENT (Skutarevskij), která byla rozmnožena v překladu A. Morávkové. Jde o jednu ze starších Leonovových her, napsanou v roce 1935. Osou dramatu je vědec Skutarevskij, ředitel výzkumného ústavu vysokofrekvenční techniky, který se na cestě za důležitým obje-vem probíjí nejrůznějšími překážkami; je to současně jeho cesta k sovětské

společnosti. „A na té cestě jako zá-vory stojí staré návyky, lítost k synovi, rodina v rozkladu...“ Ostrý pohled Leonovův odhaluje tyto překážky v plném světle, neschematicky, leckdy s humorem, pravdivě: vyvstává proto před námi plastický, pravdivý obraz společnosti té doby a obrovitý charakter Skutarevského, který je vděčnou (a příznějme si: velmi náročnou) hereckou příležitostí. Hra, jejíž inscena-ce je pro naši společnost živým slo-vem, má 17 mužských rolí, 4 ženské a malý kompars. V některých ze svých sedmi obrazů předpokládá simultánní scénu.

Z her mladších sovětských drama-tiků upozorňujeme na dvě: KOTEVNÍ NÁMĚSTÍ Isidora Štoka a NEROVNÝ BOJ Viktora Rozova.

KOTEVNÍ NÁMĚSTÍ je „malá hra“ (3 mužské a 2 ženské role) s velkou myšlenkou: s myšlenkou odpovědnosti jedince společnosti za své skutky. Příběh námořníka Sergeje Selenina, kterému byla láska důvodem k nedo-držení propustky z lodí, navozuje mnohé otázky morálky; proto je hra pro nás tak cenná. Úskalí hry je

v technické náročnosti, kterou je však možno překonat i na prostším jevišti. Hru přeložil L. Suchařpa.

NEROVNÝ BOJ (v překladu O. Fen-cla) je hrou o mladých lidech — maturantech a (což samozřejmě souvisí) o problémech vztahu dospělých k nim. Vskutku nerovný boj vede mladý Slávek se svou tetou a s jedním ze svých strýců — boj o svéprávné postavení, o důvěru, pochopení a docenění. V tomto boji — jak ani jinak být nemůže — vítězí. Kolem základního konfliktu se rozvíjí řada konfliktů mezi dospělými — jde v nich o problémy výchovy a jednání s mladými lidmi. Pozornost inscenátorů hry, nenáročná obsazením (6 mužských a 7 ženských rolí) i scénickými požadavky by se měla soustředit na kresbu charakterů zejména postav dospělých.

Z díla amerického autora Arthura Millera byla v překladu M. Lukeše rozmnožena hra HRDELNÍ PŘE (Ča-rodějky ze Salemu). Příběh hry, odehrávající se r. 1692 v Salemu, je dosta-tečně znám: jde o krvavý proces s do-mněnými čarodějkami; v Millerově mistrovském zpracování vyvěrá z něho zaslepenost a podlost církevního sou-du a vliv církevní morálky na lidské charakteru, které v něm procházejí tvrdou zkouškou. Hra klade velké ná-roky na technickou vyspělost herecké-ho souboru; její obsazení je 11 muž-ských a 10 ženských rolí. Technikou scény není složitá. Hra je devizově vázána.
J. Š.

ČESKÉ DRAMA

1945-1960

VLADIMÍR SEMRÁD

XII.

Poslední část našeho přehledu o české dramatické tvorbě z let 1945 až 1960 je věnována doplňkům:

LUDVÍK AŠKENAZY napsal v letošním roce svou první celovečerní hru. **Host** je dílo pozoruhodné. S velkou uměleckou silou zobrazuje kus současného života, problémy mládeže, pozůstatky války u těch, kdož prošli koncentračním táborem, postoj prostých lidí k neofašismu. Jemná a hluboká psychologická kresba postav, osobitý humor a zvláštní melancholická poezie staví toto dílo mezi nejzávažnější česká dramata posledních let.

VRATISLAV BLAŽEK vytvořil ve své komedii **Příliš štědrý večer** zatím svou nejlepší hru. Její hodnota je zejména v hloubce, pravdivosti a nekonvenčním zpodobení dnešních lidí. Blažek velmi přesně zaměřenou satirou odhaluje maloměstšáctví nejednoho příslušníka starší generace, na které narážejí mladí lidé a jež je pak vede do prudké opozice, ale také k uzavřenosti a individualismu. Zralost pohledu na tento aktuální problém je ve svém uměleckém ztvárnění poněkud oslabena tím, že celá hra se láme do dvou poloh. Po ošnině komediálním začátku se ve druhé části ztrácí švih a hra dojíždí dost ztuha.

SLAVOJ BLECHA je novým autorem letošní sezóny. Jeho hra **Tisíc schodů** je poznamenána nejednou začátečnickou nezkušeností, nicméně silně působí opravdovostí svého postoje a bezprostředností výrazu. Hrdinovy zážitky z koncentračního tábora se tu prolínají se současností. Hra dobře zachycuje typy dělníků a tovární prostředí a je prostopátna optimismem naší doby.

OLDŘICH DANĚK vytvořil v roce 1959 hru **Sklenka krétského vína**, která čerpá svou látku z antiky.

JAROSLAV DIETL napsal v této sezóně novou komedii **Čtyři z velkoměsta**, která se pokouší postihnout některé vztahy mezi lidmi, žijícími na venkově a ve městě, přičemž řeší i problémy současné morálky. I když této hře je třeba přiznat nejeden pozitivní rys, znamená ve vývoji autora stagnaci. Tvořivost je tu vytlačována obratností.

PAVEL HANUŠ, jehož jevištní pásmo **Nešel tudy mladý člověk?** bylo úspěšně hráno i za hranicemi, se představil letos jako autor zdařilé hry **Zpěněný kůň**, která je už svou tematikou velmi záslužná. Pojednává totiž o rudých legionářích.

JAROSLAV JANOVSKÝ obohatil českou dramatickou tvorbu v letošním roce hned dvěma díly: **Soumrak bohů** je drama, útočící na neofašisty, kteří svou fanatičností a šílenými plány ohrožují celé lidstvo. **V městě na severu** je dobrodružná hra z dnešní doby o mládeži a pro mládež.

ZUZANA KOČOVÁ je autorkou několika vesměs zdařilých dramatizací románů H. de Balzaca. Naposledy pak pro jeviště přepsala Gercenův román **Kdo je viněn?** Pokusy o samostatnou tvorbu jsou poměrně slabší. Hry **Slečna z pošty** a **Mezi životem a hrou** (pod pseudonymem Josef Liška) ukazují sice dobrou znalost požadavků jeviště, cit pro aktuálnost problémů, avšak prozatím malou schopnost hluboce vykreslit charakter a vztahy, i dát látce prokomponovaný dramatický tvar.

MARIE KUBÁTOVÁ, sběratelka lidových vyprávěnek, napsala za spolupráce V. Strejčkové zdařilou veselohru **Jak přišla basa do nebe** (1956), v níž použila motivů postav i jazyka krkonošských poudaček. Samostatná práce M. Kubátové — **Skleněná panna** (1960) — vycházející ze stejného inspiračního zdroje, ukázala autorčinu malou znalost požadavků jeviště i převahu epického nadání nad dramatickým.

Další práce: **Daremný poudačky** (1956), **Přijďte k nám pobejt** (1956), **Matějkov** (1956), **Studentská romance** (1958).

EVA KLENOVÁ, herečka, autorka dvou knih veršů a románu **Tvé děti, Evropo!** (1947) napsala podle Lope de Vegy veršovanou hru **Soudce, nikoli mstitel** (1945) a z motivů Jiráskova

„Bratrstva“ vytěžila námět pro hru **Hejtman Talafús z Ostrova** (1945).

JAROMÍRA KOLÁŘOVÁ zachytila s poměrným zdarem ve hře **Seřik v hlavni** (1950) atmosféru květnových bojů v Praze. Její druhá hra **Omyl inženýra Matuly** (1952) se obírá otázkou vztahů starší technické inteligence k dělnické třídě a k lidově demokratickému zřízení.

MILOŠ VÁCLAV KRATOCHVÍL, prozaik a filmový scenárista, je autorem hry o roce 1848 **České jaro**, kterou uvedla v roce 1948 činohra ND.

Ostatní práce: **Bludná pouť** (1939), **Osamělý rváč** (1941), **Povídky lásky a smrti** (1943), **Loď** (hra — 1944), **Král oblák halenu** (1945), **Pět milostných a jedna** (1946), **Pochodeň** (1950), **Mistr Jan** (1951), **Husité** (1955), **Podivuhodné příběhy a dobrodružství Jana Kornela** (1954), **Veronika** (1956) atd.

STANISLAV KRATOCHVÍL, dělník, napsal hru **Bílé zlato** z prostředí cukrovarů a hru **Tvrďší než skála** (1951) z prostředí hornického.

RADOVAN KRÁTKÝ, autor mnoha humoresek a satirických prací a spolehlivý překladatel z latiny, italštiny a francouzštiny, napsal pro Divadlo Spejbla a Hurvíňka dramatické pásmo **Bylo-nebylo** (1955) a pro E. F. Buriana libreto ke zpěvohře **Račte odpustit** (1956). V roce 1960 vytvořil úspěšné satirické pásmo **Vzhůru na nebesa**.

MIROSLAV KROH byl prvním dramatikem, který se inspiroval ůnorovými událostmi. Jeho hra **Bez starostí** (1948) zobrazuje reportážní formou a s jasným politickým stanoviskem vývoj od Května do ůnora. Druhá Krohova hra **Město na pomezí** (1951) se obírá stejným časovým úsekem. Dějištěm je pohraniční město. Třetí hra — **Štvanice** (1958) napsal Kroh, aby se pokusil osvětlit politické pozadí atentátu na Heydricha. Kroh je dále autorem libreta opery Miloše Vacka **Jan Želivský** (1956), knižky reportáží **Dva partyzáni** (1955) a knihy novel **Cesty za námi** (1949).

KAREL R. KRPATA, autor **Mistra ostrého meče** (1941), **Posledního výstupu** (1942), **Hvězd nad Hradem** (1942) a **Zámecké fortuny** (1944), napsal v roce 1947 komedii **Talár v městečku**. Poslední Krpátovou prací je hra **Đábel v nás**, která také nejvíc usiluje o vyjádření závažné myšlenky.

KAREL KUBÁNEK je autorem několika divadelních her, z nichž některé se objevily na ochotnických scénách (**Velké rozhodnutí** [1954], **Hledá se hrdina** [1956]). Drama **Cena vítězného konce** (1959) bylo nastudováno pardubickým divadlem. Pojednává o osudech amerických letců, kteří svrhli atomovou bombu na Hirošimu. Veršovaná hra **Sancho neznámý** (1960) podává v historických souvislostech nový pohled na postavu Sancha Pansy.

KAREL KYNCL zpracoval v roce 1960 pro jeviště svou původně rozhlasovou hru o Juliu Fučíkovi **Voják**. Hra zdařile ukazuje poměry v armádě buržoazní republiky a politický boj Julia Fučíka.

KAREL MRZENA rozmnožil svou první hrou **Vrah nemiluje stín** prozatím chudíčkou zásobu českých detektivních a špiónážních her.

U VÍTĚZSLAVA NEZVALA byla opomenuta jeho prozatím neuvedená, leč publikovaná hra se zpěvy **Veselá Praha**.

EVA VRCHLICKÁ, herečka a básnička, je autorkou dramatizace slavného díla Ivana Olbrachta **Anna proletářka** (1952).

OLDŘICH ŠULĚR napsal ve **Valašské baladě** pravdivý příběh z dávných let o životě, strádání i revoltě lidu.

*

Ačkoliv oblast dramatické tvorby pro děti, mládež a pro loutkové divadlo si nepochybně zaslouží, aby byla zpracována samostatně a s odbornou zasvěceností, přece jen pokládám za správné uvést alespoň některé autory, kteří se na tuto tvorbu specializovali:

KAREL DITTLER, ředitel ostravského divadla pro mládež, vytvořil pro potřebu mládežnických a dětských divadel několik her. Z nich značného ohlasu dosáhla pohádka **Sůl nad zlato** a **Pohádka o Pečinkovi**. MILOSLAV FIKERLE je autorem hry **Generál**. BOŽENA FIXOVÁ napsala hru **Černá kobra**. MILOSLAV FRANKÉ píše už několik let scénky a hry pro děti. Prozatím nejzdařilejší je hra **Nedáme se**. LIBOR HANUŠ je autorem hry **Případ Pavla Kováře**. Na dětskou tvorbu se v posledních letech specializoval SAŠA LICHÝ. Jeho poslední prací je hudební dětská komedie **Cínový vojáček** (druhý titul **Hračka pro mne**).

MARIE HOLKOVÁ napsala hry **Královna prsten a Popelka**, JERONÝM HORÁK hru **Medová pohádka**. Zvláštní pozornosti si pak zaslouží tvorba ZDENĚKY HORYNOVÉ, jejíž **Zkoušky čerta Belinka** patří k nejzdařilejším a nejúspěšnějším hrám domácí produkce. Horynová dále napsala **O včelce Lindě a Zlatá studně**. JOSEF MLEJNEK vytvořil ve hře **Výprava za hrdinou** zdařilý obraz ze života pionýrů.

*

Ve dvanácti oddělech tohoto přehledu jsem se pokusil shrnout všechny české autory a všechna jejich díla, vzniklá za posledních patnáct let. Nejedna z těch her je dnes pouze dokumentem, žila jen chvíli. Ale pro tu chvíli, v níž žila, měla svůj význam. Jen v mnohosti snah umělecky zachytit skutečnost, jen v početnosti záběrů, jen v bohatství zobrazovaných témat a problémů, jež se ustavičně rodí v životě, jen v tom se skrývá možnost, že tyto problémy budou nejen zaznamenány jako dokument, ale že budou přetvořeny v umělecký tvar, který má pak už svůj vlastní život, nezávislý na okolnostech, jež k němu daly podnět, jež se v něm odrážejí. Taková díla pak jsou trvalými hodnotami, rozmnožují poklad národní kultury, stávají se klasikou. Tak tomu bylo odjakživa, tak tomu musí být.

Jestliže za posledních patnáct let vznikly nejméně čtyři stovky her, je to důkaz prosperity našeho dramatického umění, důkaz, že už výstavba socialismu vytvářela dobré podmínky pro rozvoj kultury. Téměř všechny tyto hry usilovaly o seriózní

umělecké vyjádření života. I když různá míra talentu a zkušenosti životních i uměleckých samozřejmě způsobila i různý stupeň jejich umělecké dokonalosti, přece jen pouze nepatrné procento lze označit za zcela nezdařilé. Většina však splnila alespoň základní estetické požadavky, nebyla diletantská — a hlavně, nebyla brakem. Desítky her se pak svou kvalitou, svým významem staví jako milníky a mezníky cesty českého dramatického umění, cesty, která zřetelně vede pořád výš.

Kam už jsme došli? Jistě, ani ty nejlepší hry z posledních let nejsou ještě vrcholem dokonalosti. Nicméně taková díla, jako je **Srpnová neděle**, **Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou**, **Hrátky s čertem**, **Selská láska**, **Třetí přání**, **Labyrint srdce**, **Taková láska**, **Host** (a ještě další) — to jsou díla, jejichž hodnota přerůstá, nebo už přerostla, nejen čas, v kterém vznikla, nýbrž i oblast domácí kultury. Nepatří už toliko nám. Patří celé pokrokové světové dramatičce. A nemusíme se nikterak obávat porovnání.

Ovšemže není takových her mnoho. Ale podle průběhu dosavadního vývoje lze soudit, že každý další rok bude bohatší jak počtem nových dramát, tak ale především jejich vždy o něco vyšší kvalitou.

Nuže, taková je tedy bilance české dramatiky za posledních patnáct let. A že je to bilance opravdu dobrá, nejlíp dokazují dramaturgické plány a repertoáry, ve kterých se díla našich současníků stala jádrem.

TRADICE OCHOTNICKÉHO DIVADLA NA UHERSKOBRODSKU

Mnoho jsme slyšeli o počátcích a vývoji řeckého a římského divadla, dávno se obdivujeme dílu Sofoklova, Euripidova, Plautova, indického Kálidásy a dalších. Ale jak bychom asi byli překvapeni, kdyby po nás někdo požadoval stejně zasvěcený výklad o vzniku a vývoji divadla českého. Někdy vzniká dojem, jako by naše divadlo začínalo Thámem, Klicperou nebo Tylem; dřívější doby zastírá hustá mlha. A přece i oni měli své předchůdce. A jaké předchůdce! Ovšem, v minulosti českého divadla nenajdeme dramatiky tak honosných jmen jako Cervantes (1547—1616), Lope de Vega (1562—1635), Calderón de la Barca (1600—1681), Shakespeare (1564—1616) či Molière (1622—1673). Nemělo by ani smyslu hledat je. Naše divadlo se vyvíjelo jinak, v jiných společenských podmínkách. Všechna ta velká a slavná jména uvádím jen proto, abychom si lépe uvědomili dobu, o kterou nám půjde.

A ještě něco. Všichni ti slavní velcí znamenají vlastně vrchol dramatické produkce té které země a dříve či později tvořili za podpory královského dvora, kdežto ti, o nichž budeme hovořit, žili v pravém smyslu toho slova mezi lidem, až do té chvíle jim proniklo utrpení lidu i jeho bujná veselost. Jejich dílo vznikalo v nejobtížnějších podmínkách; někteří museli odejít z vlasti.

Na jaře roku 1576, koncem dubna to bylo, přišel na uherskobrodskou faru nový kněz. Jmenoval se Pavel Kyrmezer. Živý, bystrý, neklidný člověk. To každý poznal na první pohled. Ale prostý, zřejmě znalý života, kterým se těžce prodíral, který však nikdy nepřestal milovat. Byl to vzdělaný, zkušený člověk. Spisovatel. Říkali o něm, že je luterán. Ale lidé ho měli rádi. Pozorně poslouchali nezvyklé kázání. Jiní ho nenáviděli. Historie si podnes pamatuje jeho spory s jedno-

tu Českých bratří a jeho úsilí o sjednocení náboženských vyznání, rozdělující v tehdejších vzrušených dobách lid na množství skupin vzájemně se potírajících. Páni z Kunovic si vzdělaného muže zřejmě vážili, neboť mu udělili nezvyklou pravomoc, dokud nezasáhla reakční šlechta. Pak nebylo vyhnouti: Kyrmezer musel Uherský Brod opustit, byl přeložen do Nové Vsi u Úh. Ostrohu, potom do Derfle. Nestačilo ani to. Musel být zničen docela. A tak umírá 19. 3. 1589 v Úh. Brodě pod ochranou svých někdejších odpůrců, Českých bratří.

Pavel Kyrmezer pocházel ze Štávnice (jak sám uvádí). Kdy se narodil — nevíme. Byl šenkýřem, písařem a radním ve Strážnici, v Krakově dosáhl kněžského vysvěcení. Když přišel do Úh. Brodu, měl už za sebou pohnutý život, plný vzrušení a změn, stále závislý na milosti mecenášů. Měl už za sebou také dvě divadelní hry: Komedii českou o bohatci a Lazarovi (1566) a Komedii novou o vdově (1573). Za námět mu posloužily, jak tehdy bylo zvykem, biblické texty. Ale nedejme se mýlit. Jenom poslechněme, co říká venkovský chudák Ismael v Komedii nové o vdově:

*Kterak mám, sousedku, vesel býti?
Těžko mi na jakou radost mysliti,
an ve dne v noci nemožu spáti,
tak se ustavičně musím starati.
Bojím se, že v nouzi musím přijíti,
aneb snad hladem pojednou zemřiti.*

A vandrovný tovaryš Sedoch, který se toulá světem z místa na místo, došel ke krutému poznání:

*Chudí bývají všudy utiskáni
a mezi lidmi není milování.*

Stále znovu a znovu proniká do Kyrmezerovy hry trpkost lidského života v nespravedlivě uspořádané společnosti. Chudý lid nikde nenajde právo a zastání, nemá-li na úplatek pro rychtáře:

*Člověk chudý nemůž průchodu míti,
ale musí všudy potlačen býti,
nemůž se spravedlnosti dovolati,
když nemá čím rychtáře darovati.
Kdo maže, ten jede, staří říkali...*

To je vlastní Kyrmezerova zkušenost. Dobře poznal, jak málo platí ctosti, přímosti, poctivosti i vzdělání, nemá-li člověk groše v kapse. Kritičnost pohledu na život společností se jistě nehodila do krámu vládnoucím vrstvám. Není proto divu, že Kyrmezerovi bylo vytýkáno zesvětšování náboženských témat; biblický rámeček byl jenom charakterným pláštíkem pro hluboce viděné sociální rozpory doby. Ani třetí hra, *Hra o Tobiáši*, nejslabší a nejméně biblické předloze, nemohla zachránit postavení opovržlivého kněze. Hra byla slavnostně provedena r. 1581 při svatbě Arkleba z Kunovic. Mnozí z hostů pohoršeně odcházel, hovořice o neváženosti k Bibli. Kyrmezerova kariéra byla u konce.

Kyrmezerova hra však byla provedena! Překvapivé zjištění. V Úh. Brodě existoval tedy už tehdy divadelní soubor! Patrně žákovský. Význam této skutečnosti nelze ještě dostatečně docenit. V Úh. Brodě pobýval krátkou dobu na studiích Václav Kocmánek (Kozmanecius nebo také Kozmanides, 1607—1679), nejpłodnější dramatik českého raného baroka. I J. A. Komenský napsal několik divadelních her. Je nanejvýš pravděpodobné, že v Úh. Brodě se žilo čilým divadelním životem, že už v 16. a 17. století promlouvalo tu divadlo živou, podnětnou a bojovnou řečí. Divadelní ochotníci na Uherskobrodsku mohou být tedy právem hrdí na skvělé tradice divadelního života svého okresu. Je nyní na nich, aby jejich pokrokovost dále rozvíjeli v duchu boje za nový, krásnější a šťastnější zítřek lidstva.

M. Kapinus

(Dokončení)

V minulých kapitolách jsme nahlédli do oblasti, zvané pohybová kultura herce. V některých uvedených příkladech jsme možná poznali své vlastní problémy a úskalí, na něž už jsme v praxi sami narazili, v jiných jsme viděli vzor, který se nám zatím zdá nedostižný.

Otázka zní: Jak na to? Jaká cvičení mohou přispět k zlepšení pohybového projevu herce na jevišti?

V některých souborech již si zavedli před každou zkouškou pravidelnou rozcvičku. Je vidět, že už členové sami cítí, jak jim nedostatek pohyblivosti na scéně vadí. Může však několikaminutové cvičení, založené v podstatě na sestavě prostných, splnit požadavky, o nichž jsme mluvili v předcházejících kapitolách?

Ríká se sice „lépe něco nežli nic“. Ale v tomto případě to „něco“ přece jen budeme musít doplnit, chceme-li dojít k nějakým hmatatelným výsledkům. Obratnost těla musíme cvičit soustavně, stejně jako obratnost jazyka. Důležitou složkou cvičení jsou například cviky napětí a uvolnění a dechová cvičení, která, alespoň na počátku, provádíme raději pod odborným vedením.

Existuje však mnoho různých fyzic-

kých úkonů, které se dají vycvičit samostatně tak, že v nich nabudeme určité virtuozity, již s prospěchem můžeme použít mnohokrát na scéně.

Mám na mysli např. vycvičení lehké chůze a běhu do schodů i se schodů, pružnou chůzi a běh po šikmé ploše, skoky přes menší překážky „jako přes potok“, vystoupení na židli a technicky zvládnuté sestoupení nebo hbitý seskok dolů.

Ke zvýšení obratnosti přispěje i podlézání nízkých překážek, prolézání úzkým otvorem, např. pod židli, nízkým stolek apod., což provádíme různými způsoby a v různém tempu.

Teprve pak, když se nám podařilo pohybově úkon zvládnout v „čisté“ formě, ryze technicky, můžeme se pokusit o pohybové etudy s výrazem. Jinak jistě sestupuje se židle stará, udřená žena, která právě myla okna a nyní spěchá otevřít nečekaně návštěvě, jinak seskočí mladá dívka vyhlížející u vysoko umístěného okna svého chlapce. V těchto etudách, stejně jako při výstavbě role, musíme být co nejméně omezováni ve svém projevu technickými zábranami, fyzický úkon by neměl být překážkou ve správném provedení herecké akce.

Zejména u žen nesmíme opomíjet otázku pěkné chůze a běhu. Zde se často setkáváme s křečovitě vytaženými rameny, s „elegantně“ přitištěnými lokty k tělu, zatím co spodní část paže trčí stranou s nepřírozeně zalomenou rukou v zápěstí. Nohy se nepohybují volně od kyčlí, ale lomí se jen v kolenou, která působí dojmem, jakoby byla svázána.

S cvičením běhu souvisí i lehce provedené poskoky, nehlučná chůze po špičkách, kdy je nutno správně ovládat rovnováhu. Dalším užitečným cvičením může být procházení ve střídaném tempu mezi překážkami, třeba různě nastavenými židlemi. Později je možno přejít do běhu a kombinovat cvičení s honěním všemi směry.

Pěknou, vznosnou chůzi a držení těla si vypěstujeme tak, že chodíme s nějakým předmětem, nejčastěji knihou nebo džbánem, položenými volně na temeni hlavy. Chceme-li udržet knihy při chůzi, v otáčce nebo posazení v rovnováze, musíme se nutně držet zpříma. Toto držení by se nám mělo stát samozřejmým i po odložení předmětu s hlavou.

Při všech cvičeních věnujeme velkou pozornost zařazení přirozených švihů, prováděných nohou, pažemi a celým trupem.

K pohybové „vůbavě“ každého herce patří i znalost nezákladnějších tanečních forem: valčíku, polky, mazurky, polonézy a samozřejmě i znalost základu moderních společenských tanců. Nezapomínejme zde především na úzké spojení pohybu s hudbou. Pohyb musí být v souladu s náladou a obsahem hudby. Jinak se může stát, že například hrádka, vzpomínající na dávno prožité chvíle za zvuků vzdáleně znějícího valčíku, by se začala nemotorně, s velkou vervou točit a dupat po jevišti. Rozpor mezi hudbou, celou náladou scény a jejím pohybovým vyjádřením by byl tak velký, že atmosféra něžné vzpomínky by vinou neobratného provedení byla ztracena.

Velikost gesta i mimiky závisí také na prostoru, v němž má působit: V malém sále neujde ani nejuvzdálenějšímu divákovi náš nepatrný pohyb nebo pohled. Ve velkém přírodním divadle ovšem musíme přidat nejen na intenzitě hlasu, ale i pohybový projev musí být výraznější, v markantnějších obrysech.

A ještě několik slov k režisérům. Může se stát, že máme v souboru člena, který má nadprůměrné pohybové schopnosti nebo znalosti, že například umí trochu stepovat nebo zná některé akrobatické prvky a podobně. Nedejme se tím zavést při inscenaci nové hry, že budeme za každou cenu hledat uplatnění těchto znalostí, ať se do hry hodí nebo ne. Neprosazujme neústrojný pohybový projev, který by narušil styl hry, jen proto, že by to bylo atraktivní nebo že to dokonce onen člen vymáhá.

Jedním z problémů, vyskytujícím se bohužel i v divadle profesionálním, je neustálé obsazování herců do „oborů“, v nichž se jednou osvědčili. Ze strany vedení souboru je to vždy cesta nejmenšího odporu. Herec X zahrál v poslední hře výtečným způsobem roli záškodníka, a to se stane i nadále vodítkem ve výběru obsazení další hry. Herec X v ní bude hrát „intrikána“ a v další hře si pro změnu zahraje zase jiného záškodníka.

Totéž se často opakuje i v případech „kladných“ typů, „hubatých manželek“, „démonických žen“, „rozervaných intelektuálů“ atd.

Herec upadne daleko snáze do pohybové i hlasové šarže tehdy, má-li zobrazit několik postav v podstatě velmi podobných. Jednou se mu třeba podařilo nalézt výraznou charakteristiku dané postavy. Vybavit další a další postavy obdobného charakteru naprosto novými, osobitými rysy vyžaduje opravdu velkých lidských i uměleckých zkušeností a skutečného hereckého mistrovství.

Jednou z cest, jak se k němu dopracovat, je právě rozšiřování, obohacování herce výrazového rejstříku. Dnes světácký elegant, pohybující se ve „vybrané“ společnosti s hrdou samozřejmostí, zítra ušlápnutý psarfíček, nahrbený, jakoby stále připravený k servilní pokloně a jindy zase vtipný, veselý průvodčí ve vlaku.

Mnohotvárnost vnitřního života každé z postav se promítne i v jejich vnější pohybové charakteristice. Život kolem nás je přebohatou studnicí podnětů a „surového materiálu“, který si zaslouží naší pozornosti a uměleckého ztvárnění na scéně.

N. RYBÍNOVÁ

MALÁ ZDRAVICE

Letošního roku dožívá se Bohuslav Landa krásného jubilea, 40 let práce na ochotnickém jevišti. Začínal v osmnácti letech na Smíchově „U Labutě“ v nevelkém sálku v ochotnickém kroužku „Bittner“, kde hrál a režisoval dlouhou řadu let. Vystupoval pohostinsky i v jiných souborech. Později se stal funkcionářem v bývalé ŮMDOČ a jako instruktor rozdával své zkušenosti, kde bylo třeba. Při školení v Hlubočepích zalíbilo se mu v tamějším souboru Lidového divadla, kde působil několik let. Později přešel do sousedního kroužku Dělnického divadla na Zličově. Po několika velmi dobrých režiiích (Profesor Poležajev, Kalinový háj aj.) se s inscenací Sobkovo hry Život začíná znovu probírat mezi nejpáždější uchazeče o Hronov.

Před několika lety se Bohuslav Landa přestěhoval do Železného Brodu a působí v tamějším souboru J. K. Tyla jako herec i režisér. K jeho krásnému jubileu přejeme mu všichni hodně zdraví a úspěchů životních i divadelních.

F. J.

15 LET DLT MARIÁNSKÉ LÁZNĚ

Divadlo lidové tvorby v Mariánských Lázních, dramatický soubor Kulturního a společenského střediska, oslavilo ve dnech 19.—23. září patnáct let svého trvání. První velkou akcí oslav byla přehlídka nejúspěšnějších inscenací posledních let, ve které po pět dnů za sebou dokázal soubor zaplnit Divadlo N. V. Gogola spokojenými návštěvníky.

U příležitosti oslav vydalo Kulturní a společenské středisko brožurku „15 let DLT v Mariánských Lázních“, ve které je slovem i fotografiemi stručně zachyceno patnáct let poctivé ochotnické práce. V Divadle N. V. Gogola instaloval soubor malou výstavku fotografií, plakátů a cen, která bude rozšířena na stálou výstavu ve výstavní síni domu Chopin.

Pro zajímavost několik čísel z patnáctileté činnosti. Soubor sehrál celkem 401 představení (z toho 96 premiér), která zhlédlo téměř 300 000 diváků. V současné době má soubor 80 členů a studuje na dvě skupiny. Mimo to má soubor silnou skupinu mladých, která pracuje samostatně za pomoci zkušených herců a režisérů a pravidelně se zúčastňuje STM. V posledních letech získával soubor v krajské přehlídce kraje Karlovy Vary pravidelně první místa ve všech kategoriích SLUT a v nejstarší kategorii STM. Celá jeho režisérská rada, tj. pět režisérů a další dva členové vedení jsou členy okresního poradního sboru pro divadlo a jeho instruktory. Každý z nich má na starosti dva až tři vesnické soubory, se kterými pravidelně pracuje. Divadlo lidové tvorby má také estrádní skupinu, která vystupuje pro Čs. st. lázně a pro obce našeho okresu. Zvláštností je, že soubor nemá uměleckého vedoucího. Je řízen po stránce organizační výborem za vedení org. vedoucího a po stránce umělecké režisérskou radou, kterou vede dramaturg. V současné době pracují v souboru dvě tvůrčí skupiny.

Přehlídku nejlepších inscenací zakončil soubor slavnostní schůzí, na které předal předseda MěstNV s. Holý vedení souboru skleněnou vázu s věnováním rady MěstNV za patnáctiletou činnost a odměnil zakládající členy knižními dary. Také Kulturní a společenské středisko odměnilo nejobětavější pracovníky souboru knižními dary. Při této příležitosti byli dva zesnulí členové souboru, Ferd. Tušner a Miroslav Vild, jmenováni čestnými členy DLT in memoriam.

Karel Mašek

PRAHA

Závodní klub Vagónka Tatra spolu s Obvodním výb. Čs. společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí v Praze 5 zahájily dne 3. listopadu dvouleté studium při Lidové akademii umění — obor divadelní. Přednášky jsou rozděleny do čtyř semestrů s tříhodinovým pořadem jednou týdně. První rok se přednáší od listopadu do dubna, druhý rok od října do dubna. V teorii jsou na programu náměty: Divadlo a společnost, Dramaturgie, Pravidla spisovné výslovnosti, Dějiny divadla, Scénické výtvarnictví, Otázky socialistické kultury, Divadlo pro děti a mládež aj. V praktických hodinách se bude rozprávět o zhlédnutých představeních, rozebírat hry, probírat hlasová technika, jevištní pohyb, líčení atd. Přednášejí pracovníci Čs. akademie věd, Divadelní fakulty AMU, Čs. rozhlasu aj. Školné se platí čtvrtletně 45 Kčs, v odůvodněných případech 15 Kčs. Školení je výběrové, předchází mu přijímací pohovory, posluchači dostávají indexy, na nichž se potvrzují absolvované přednášky.

TURNOV

Známý estrádní soubor dvanáctiletý si vydává cyklostylovaný časopis, nazvaný Estrádní večerník. Letos v září oslavil už rok své existence. Z posledního naší redakci zasláného čísla citujeme zprávu o plánované činnosti: „Abychom nepřetěžovali členy souboru, zachováme v plánu dvě vystoupení do měsíce. Po Májové romanci v Semilech uvedeme 8. října Plnou páru v novém JZD Chuchelna u Semil. Pro listopad jsme s týměž programem zvaní do Bakova n. Jiz., Roztoky u Jilemnice se zabýváme o Májovou romanci k měsíci Čs. sovětského přátelství. (Uvažujeme opět o dvoudenním zájezdu, spojeném s výletem do hor.) Počátkem října otevřeme souborový klub a jednou z prvních akcí klubových bude beseda s rodiči členů souboru, abychom jim mohli poděkovat za pochopení pro naši práci a zároveň s nimi prohodit některé společné problémy. Dále plánujeme malou procházku magnetofonovým archivem a společnou besedu nad stránkami Dikobrazu. Mimo to se budeme scházet ke společnému poslechu televizních pořadů.“

HORNÍ STROPNICE

Dramatický soubor osvětové besedy splnil svůj závazek na počest 15. výročí osvobození uvedením a zájezdováním všech plánovaných her [mezi nimi i Jiráskova Pana Johanesa]. V jejich závazku bylo obsaženo i zapojení mládeže do divadelního kroužku. Nebyla to sice lehká práce, ale přece jenom se podařila — mladí uvedli od F. V. Jeřábka „Veselo-hru“ a úspěšnou předvolební estrádu. Dalšími body závazku bylo vybudování kulturní jížby pro veškeré schůze v obci, mahrazení starých, hygienicky naprosto nevyhovujících záchodů novými, dále úprava haly a divadelního sálu, jakož i prostranství u kulturního domu. To všechno bylo pořízeno hlavně brigádníky a z vlastních prostředků osvětové besedy.

Z OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA

MLADÁ BOLESLAV. Dramatický odbor ZK AZNP „Kolár“ z Mladé Boleslavi uvedl počátkem října Jarišovo drama Boleslav I. v režii Zdeňka Kuna na scéně J. Poláčka. Představení se setkala s neobyčejným zájmem u boleslavského obecnstva a premiéra i další čtyři reprízy byly zcela vyprodány. Soubor uvedl hru i v Polici n. Metují, kde má s tamějším souborem „Kolár“ družbu již několik let. Ke kladům představení patří i to, že v šedesátičlenném hereckém kolektivu byla zapojena převážně mládež, z jejichž řad získal soubor mnoho nových členů. Inscenace byla kladně oceněna i pracovníky profesionálního boleslavského divadla, ředitelem M. Matyáškem i odborným poradcem dr. R. Turkem z Prahy. Pozoruhodný výkon podala v roli kněžny Drahomíry členka souboru Olga Matoušková. m.

MORAVSKÁ TŘEBOVÁ. V červenci t. r. došlo ke sloučení Rudých koutků m. p. Sandrik a Kras do závodního klubu n. p. Hedva. Do rámce závodního klubu přešla i ochotnické divadlo J. K. Tyla. Členská schůze uložila výboru divadla řadu úkolů, projednávali jsme rovněž dramaturgický plán, který obsahuje převážně hry současných autorů. Estrádní soubor připravuje satirický pořad na místní náměty. Nezapomněli jsme ani na hry pro děti a zajišťujeme pravidelně pracující loutkovou scénou. J. Holec

MARIÁNSKÉ LÁZNĚ. Okresní poradní sbory pro divadlo nového okresu Cheb svolaly na 15. a 16. října dvoudenní okresní ochotnickou konferenci. Stosedmdesát delegátů z Chebska, Ašska a Mariánskolázeňska se sjelo do sálů zotavovny Di Vittorio v Mar. Lázních, aby se zúčastnili bohatého pořadu konference. Po úvodním referátu předsedy stálek školské a kulturní komise s. Balzara vyslechli delegáti zprávy o činnosti OPS v minulé sezóně, dále pak referát o dramaturgii s. Beránka, redaktora Orbisu, a besedu o práci režiséra a herce, ve které velmi zasvěceně a s pěkným vztahem k ochotnickému divadlu přednášel s. Zeda, režisér KOD Karlovy Vary. V sobotu večer zhlédli delegáti představení ÚDČA z Prahy, Schillerovu „Marii Stuartovnu“. Po představení pokračovala konference večerem družby. V neděli se vystřídali zástupci souborů v bohaté diskusi a přijali usnesení o dalším rozvoji ochotnické práce. Konference sblížila a seznámila soubory, které dosud pracovaly odděleně ve třech okresech, a stala se tak základem nové práce v nové územní organizaci. K. M.

DUCHCOV. ZK Dolu Julius Fučík pořádá v rámci Měsíce čs.-sovětského přátelství v sále svého závodního klubu a v kulturním domě v Lahošti divadelní festival, na němž od 28. října do 3. prosince t. r. vystoupily tyto ochotnické soubory: ZK Dolu J. Fučík, kroužek Máj, Želénky uvedl Burianovu hru Proč žiješ, Václave Řího (pohostinsky vystoupila Z. Kočová). Kolektiv Zd. Nejedlého z Oseka uvedl hru A. Zweiga Sekyra. ZK Dolu J. Fučík, kroužek Tyl, Zabrušany: M. Stehlík, Mordová rokle. ZK Dolu Vrbenský, Souš: E. Rannet, Zbloudilý syn. ZD Dolu J. Fučík, Krou-

žek mladých: K. Kyncl, Voják. Zmíněný už kroužek Máj uvedl ještě Dietlovu hru Pohleďte, pokušení a kroužek Rozkvět, Lahošť Molièrova Chudáka manžela.

ZBÝŠOV. Spolupráce je vždy základem úspěchu. Přesvědčili se o tom i ochotníci ze Zbýšova u Brna. Před rokem u nich hostovalo brněnské Divadlo Julia Fučíka s Čapkovou Matkou. Mělo takový úspěch, že získalo ve Zbýšově řadu předplatitelů a navázalo družbu s místními ochotníky. Družba byla neformální a projevila se v stoupající úrovni zbýšovského ochotnického divadla (Noc na Karlštejně, Mordová rokle aj.). Pro tento podzim uzavřeli ochotníci a profesionálové patronátní smlouvu, podle níž sehraji Fučíkovci ve Zbýšově čtyři hry svého repertoáru a ochotníkům pomohou při jejich inscenacích Dalskabátů a Paní Marjánky. — Podobných patronátních smluv bychom rádi viděli víc! Z. Kliment

HODONÍN. Náš divadelní soubor ZK Nafata uvedl Casonovu hru Sedm výfků na moři. V roli prof. Tavena vystoupil naposledy s námi Lad. Rohan, který od nás odchází do Prahy. Chceme zde na rozloučenou s ním říci, že nám všem byl vždycky vzorem ochotníka pro poctivou práci na rolích, bezpečně ovládnutí textu, dobrou mluvu, ale i proto, že měl rád kolektiv a mladé ochotníky, kterým byl dobrým rádcem. Přejeme mu na novém působišti mnoho úspěchů! M. Slovák

OPATOV. Závodní klub Vigona 07 Opatov pracuje na vesnici. Věřte, že ochotníci zde nemají ve své činnosti nijak ustláno na růžích. Mají problémy s jevištěm, v sále se hraje kino, v minulé sezóně se zde nacvičovalo na spartakiádu — prostě čas, vymezený v sále pro ochotníky, byl opravdu minimální. Přesto nacvičili Stanislavovu hru „Návštěva nepřichází“ a Salynského „Krutá maska“. V největších mrazech a nepohodách jezdili po vesnicích svitavského okresu a jen Stanislavovu hru zahráli pro zemědělce čtrnáctkrát. Při svých zájezdech úspěšně plnili úkol odstraňovat nedůvěru k hrám soudobých autorů. Jejich práce si zaslouží veřejné uznání. M. Holec

OPRAVA

V 10. čísle našeho časopisu na straně 226 vznikla v závěru kritiky hronovského představení souboru ČK Makyta Púchov hry P. Karvaše „Návrat do života“ naší nepozorností při korekturách chyba, která hrubě zkrátila obsah závěru článku. Závěr článku zní správně takto:

„Přes všechny nedostatky soubor odvedl poctivou práci, namáhavou už proto, že si zvolil nezralý, nepropracovaný a problematický text. Jeho vystoupení bylo ze všech letošních slovenských účastníků nejlepší. Proto mu porota udělila cenu Slovenské národní rady.“

Prosíme čtenáře o prominutí.

REDAKCE

* OCHOTNICKÉ DIVADLO
* ROČNÍK XI Č. 12 PROSINEC 1960

MATES (O. LABOUTKA)
Z DRDOVÝCH DALSKABÁTŮ
V INSCENACI ZK VAGÓNKA TATRA
SMÍCHOV. FOTO ČERVENÝ

* Vydává ministerstvo školství a kultury
* v nakladatelství Orbis,
* národní podnik, Praha 2, Stalinova 46
* Vedoucí redaktor JIŘÍ BENES
* Grafická úprava František Škořepa
* Redakce: Praha 1, Stalinova 3
* telefon 220957

* Vychází začátkem každého měsíce
* Cena jednotlivého výtisku 3 Kčs
* Tiskne Knihtisk, n. p., závod č. 2,
* Praha 2, Slezská 13

* Rozšiřuje poštovní novinová služba
* (PNS)

F-06*01013

Z OBSAHU

* J. Valenta: Má dáti — dal	281
* J. Šrámek: Bratislava — prověrka současného dramatu	282
* V. Doubek: Než zazní mladé hlasy 284	
* S. Dolanská: Začínají žít	286
* V. Semrád: Scheersberg 1960	288
* Nová sezóna — nové hledání	290
* P. Grym: První drama L. Aškenazyho	296
* V. Semrád: České drama 1945—1960, dokončení	300
* M. Kápinus: Tradice ochotnického divadla na Uherskobrodsku 301	
* N. Rybínová: O hercově pohybu (dokončení)	302
* Z ochotnického života	303
* Toto číslo mělo redakční uzávěrku	
* 25. října 1960, vyšlo 30. listopadu 1960	

Majdaléna Pučálková (J. Kvardová)
uprostřed Belfegor (M. Novotný)

Jan Drda DALSKABÁTY hříšná ves

Lupino (J. Švagr)

Na dolejších snímků Lupino (J. Švagr) a
Mates (O. Laboutka). Soubor ZK Vagónka
Tatra Smíchov, foto Červený

Mates (O. Laboutka), Kovář (A. Karger)

Dorotka (V. Švarcová), Ignác Loula (J. Pacovský)

DIVADELNÍ SOUBOR

ZK

ZÁVODŮ JANA ŠVERMY

BRNO

V závodním klubu Závodů Jana Švermy v Brně pracuje vedle základního divadelního souboru i soubor mládeže. Snímky J. Miksy a O. Pernicy zachycují záběry z inscenace Feuchtwangerova *Đábla z Bostonu* (nahore), a pohádky Fr. Hrubína a L. Burešové *Šipková Růženka* (dole), kterou uvedli mladí členové souboru.

